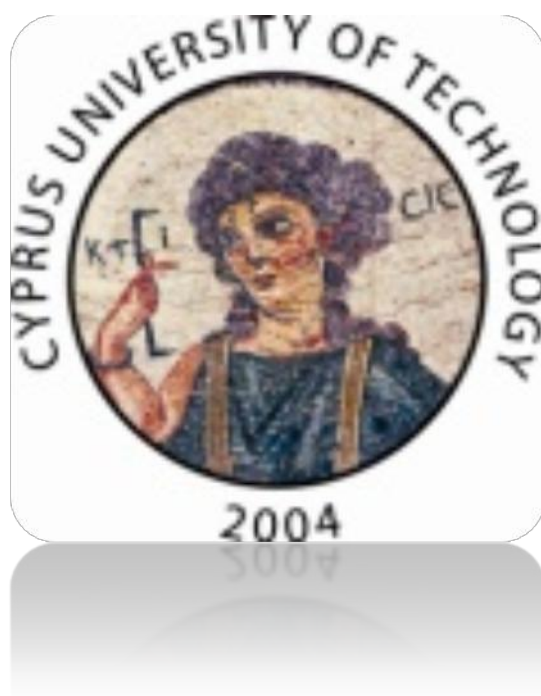

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Πτυχιακή εργασία

ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΕΦΗΒΩΝ ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΚΥΒΕΡΝΟΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

Γεωργία Κουσιάππα

Λεμεσός 2014

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΕΦΗΒΩΝ ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΚΥΒΕΡΝΟΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

της

Γεωργίας Κουσιάππα

Λεμεσός 2014

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Γεωργία Κουσιάππα, 2014

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όσους με βοήθησαν και μου συμπαραστάθηκαν στην εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή μου Δρ. Διονύση Πάνο, λέκτορα του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου για την πολύτιμη βοήθεια του. Χωρίς τις συμβουλές και την συνεχή υποστήριξη του σίγουρα η πτυχιακή αυτή εργασία δεν θα ολοκληρωνόταν επιτυχώς.

Επιπρόσθετα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου για την συμπαράσταση καθ' όλη την πανεπιστημιακή μου πορεία. Η υποστήριξη τους όλα αυτά τα χρόνια ήταν καθοριστική για την όλη πανεπιστημιακή μου πορεία.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλους τους υπόλοιπους καθηγητές μου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, οι οποίοι με εφοδίασαν όλα αυτά τα χρόνια με όλη την απαραίτητη γνώση και τα εφόδια για την πανεπιστημιακή εξέλιξη μου.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο «η αντίληψη των εφήβων για τον κυβερνοεκφοβισμό» εκπονήθηκε από την Γεωργία Κουσιάππα, φοιτήτρια του 8ου εξαμήνου του Τμήματος ΕΣΔ του ΤΕΠΑΚ υπό την επίβλεψη του Λέκτορα Διονύση Πάνου και ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2014

Ο εκφοβισμός έχει εμφανιστεί χρόνια πριν και στο παρελθόν αποτελούσε φαινόμενο του σχολικού περιβάλλοντος. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο αυτό έχει αλλάξει. Πλέον ο εκφοβισμός ή αλλιώς σχολικό εκφοβισμό έχει πάρει μια νέα μορφή λόγω της ραγδαίας αύξησης της τεχνολογίας αλλά και της ολοένα και περισσότερο αυξανόμενης χρήσης του διαδικτύου από τους νέους. Έτσι φτάσαμε στο σημείο να μιλάμε για κυβερνοεκφοβισμό (cyberσχολικό εκφοβισμό) ένα φαινόμενο που καθημερινά αυξάνεται συνεχώς με καινούργια στοιχεία για έρευνα να εμφανίζονται στο φώς.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η περαιτέρω έρευνα για το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού σε επίπεδο αντίληψης όσο αφορά την κυπριακή κοινωνία. Για το φαινόμενο αυτό στην Κύπρο έχουν γίνει ελάχιστες έρευνες. Μέσα από την δική μου έρευνα εξετάζω την αντίληψη που υπάρχει ανάμεσα στους εφήβους σχετικά με τον κυβερνοεκφοβισμό. Συγκεκριμένα ερευνώ τις εντυπώσεις γύρω από το γεγονός μελετώντας τις μορφές, το προφίλ των θυτών και των θυμάτων και τις επιπτώσεις του φαινομένου αυτού. Η έρευνα χωρίζεται σε δύο μέρη: Το πρώτο περιλαμβάνει δημιουργία ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν ηλεκτρονικά ενώ το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει συνεντεύξεις εις βάθος με 10 εφήβους. Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων και της ποιοτικής ανάλυσης των συνεντεύξεων προέκυψε το συμπέρασμα ότι ο παράγοντας γνώση και εμπειρία παίζει σημαντικό ρόλο στην άποψη σχετικά με το περιβάλλον του κυβερνοεκφοβισμού. Παράλληλα οι έφηβοι παρουσιάζουν μια εντελώς λανθασμένη άποψη σχετικά με το προφίλ του θύτη και του θύματος αλλά και σχετικά με τις διαστάσεις που έχει πάρει το φαινόμενο όσο αφορά την κυπριακή κοινωνία.

Λέξεις κλειδιά: σχολικό εκφοβισμό, κυβερνοεκφοβισμός, διαδίκτυο, έφηβοι, αντίληψη, μορφές, προφίλ, θύματα, θύτες επιπτώσεις.

Πίνακας Περιεχομένων

Κατάλογος Πινάκων.....	viii
Κατάλογος διαγραμμάτων.....	ix
Απόδοση όρων.....	x
Κεφάλαιο 1:Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 2: Περιγραφή Προβλήματος Αναγκαιότητα Μελέτης.....	3
Κεφάλαιο 3:Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	5
3.1 Η χρήση των νέων τεχνολογιών από τους έφηβους	5
3.2 Ορισμός Σχολικού εκφοβισμού και κυβερνοεκφοβισμού.....	6
3.3 Σχέση Σχολικού εκφοβισμού και κυβερνοεκφοβισμού.....	8
3.4 Είδη- μορφή κυβερνοεκφοβισμού.....	9
3.5 Προφίλ θυμάτων και θύτη κυβερνοεκφοβισμού	11
3.6 Επιπτώσεις κυβερνοεκφοβισμού	13
3.7 Αποτελέσματα υφιστάμενων ερευνών	13
3.8 Συμπεράσματα από τη Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	14
Κεφάλαιο 4 : Ερευνητικά ερωτήματα-Υποθέσεις έρευνας	16
Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία.....	18
5.1 Διαδικασία εκτέλεσης έρευνας.....	18
5.2 Μέσα συλλογής δεδομένων.....	18
5.3 Πληθυσμός Ενδιαφέροντος και Δειγματοληψία	19
5.4 Ηθικά ζητήματα.....	19
Κεφάλαιο 6: Ανάλυση δεδομένων	21
6.1 Ανάλυση δεδομένων ερωτηματολογίου	21
6.2 Ανάλυση δεδομένων συνεντεύξεων	21
Κεφάλαιο 7:Παρουσίαση αποτελεσμάτων	22
Κεφάλαιο 8:Συμπεράσματα.....	32
Κεφάλαιο 9:Περιορισμοί ερευνάς-μελλοντικές έρευνες	34
Βιβλιογραφία.....	35
Αγγλική Βιβλιογραφία	35

Ελληνική Βιβλιογραφία :	37
Παραρτήματα	38
1.Εξουσιοδότηση γονέα	38
2.Ερωτηματολόγιο.....	39
3.Ερωτήσεις ημιδομημένων συνεντεύξεων.....	43
4.Εννοιολογικός Χάρτης από τις αναλύσεις των συνεντεύξεων	45

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Στατιστικά στοιχεία χρήσης υπηρεσιών που προσφέρονται στα κινητά τηλέφωνα από τους εφήβους (2013).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

- Διάγραμμα 1 : Ώρες ασχολίας με το Διαδίκτυο καθημερινά.
Διάγραμμα 2: Γνώση για το τι είναι ο κυβερνοεκφοβισμός.
Διάγραμμα 3: Μέσο το οποίο ασκείται πιο συχνά ο κυβερνοεκφοβισμός.
Διάγραμμα 4: Προφίλ δράστη.
Διάγραμμα 5: Προφίλ θύματος.
Διάγραμμα 6: Επιπτώσεις εκφοβισμού για το θύμα.
Διάγραμμα 7: Θύματα κυβερνοεκφοβισμού.
Διάγραμμα 8: Άσκηση κυβερνοεκφοβισμού.

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Web 2.0

Ιστός 2.0

Avatar

Ο όρος άβαταρ προέρχεται από τη λέξη avatara που αποδίδεται στην ιδέα ενός είδους μετουσίωσης, ενσάρκωσης της ζωής σε μια διαφορετική μορφή. Αναφέρεται σε εικόνες, σχέδια ή icons που οι χρήστες τα επιλέγουν για να αντιπροσωπεύσουν τον εαυτό τους στον παγκόσμιο ιστό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια το Διαδίκτυο αναπτύχθηκε με ρυθμούς που ξεπέρασαν κάθε αισιόδοξη προσδοκία. Ο αριθμός των χρηστών του αυξάνεται καθημερινά με ραγδαίους ρυθμούς, τείνοντας πλέον να κυριαρχήσει έναντι των συνηθισμένων μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας. Στο διαδίκτυο είχε διαπιστωθεί από την αρχή της εμφάνισης του μια κοινωνική πλευρά. Ιδιαίτερα δε μετά την εμφάνιση του Web 2.0 και των κοινωνικών δικτύων, το διαδίκτυο έχει πλέον μια κυρίαρχη κοινωνική πλευρά αφού δίνει την δυνατότητα στους ανθρώπους να μπορούν να δημιουργούν ακόμη πιο στενές σχέσεις μεταξύ τους περνώντας σε μια περισσότερο ουσιαστική διαπροσωπική επικοινωνία η οποία επιπλέον μπορεί να είναι και αμφίδρομη (Κούρτη,2003).

Πρέπει να σημειωθεί ότι η χρήση του διαδικτύου διευρύνθηκε και σε πολύ μικρότερες ηλικίες. Τα παιδιά μπορούν να έχουν πρόσβαση πλέον οποιαδήποτε ώρα ακόμη και όταν βρίσκονται στην άνεση του δωματίου τους (Tokunaga, 2010). Τα περισσότερα χρησιμοποιούν την τεχνολογία υπεύθυνα, όμως κάποια από αυτά έχουν επιλέξει να χρησιμοποιούν λανθασμένα τις νέες τεχνολογίες και έφτασαν στο σημείο να παρενοχλούν και να εξευτελίζουν τους συνομήλικους τους (Sabella et al., 2013). Ιδιαίτερη προσοχή ωστόσο δίνεται στην μαζική παρουσία των νέων στα κοινωνικά δίκτυα αφού σύμφωνα με σχετική έρευνα του Cox Communication (2006), ποσοστό 61 τοις εκατόν νέων 13-17 χρόνων χρησιμοποιεί κάποιο κοινωνικό δίκτυο αναπτύσσοντας το ατομικό του προφίλ και το δέκα τοις εκατόν δέχτηκε παρενόχληση με ποικίλους τρόπους (απειλητικά και προσβλητικά μηνύματα). Η συμπεριφορά αυτή ονομάστηκε διαδικτυακός εκφοβισμός ή αλλιώς cyberσχολικό εκφοβισμό και παρουσιάζει αρκετές διαφορές από τον εκφοβισμό στο σχολικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα ο κυβερνοεκφοβισμός μπορεί να επεκταθεί από το σχολικό χώρο και να μεταφερθεί στο σπίτι του θύματος (Patchin & Hinduja, 2006). Το φαινόμενο αυτό τα τελευταία χρόνια έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις με αποτέλεσμα σύμφωνα με σχετική έρευνα 160.000 παιδιά να λείπουν καθημερινά από το σχολείο τους για να αποφύγουν να αντιμετωπίσουν τον εκφοβισμό ή τις προσβολές που δέχτηκαν κατά την περιήγησή τους στο διαδίκτυο¹

Λόγω του ότι επικρατούν αντικρουόμενα αποτελέσματα στις έρευνες που έχουν γίνει γύρω από το ζήτημα, με την Marilyn A.Campbell (2005) από την μια πλευρά να αναφέρει πως ο κυβερνοεκφοβισμός δεν έχει ακόμη τύχει της προσοχής που πρέπει και δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη σε σημείο κάποιες φορές να αγνοείται και από την άλλη τους Sabella, Patchin και Hinduja (2013), να αναφέρουν πως κάποιες έρευνες έδωσαν στο γεγονός μεγαλύτερη διάσταση από την πραγματική απόφασις να εξετάσω την αντίληψη που έχουν οι ίδιοι οι έφηβοι σχετικά με τον κυβερνοεκφοβισμό. Συγκεκριμένα θα ερευνήσω τις αντιλήψεις για τις μορφές, το προφίλ των θυτών και των θυμάτων και τις επιπτώσεις του φαινομένου αυτού.

Επιπλέον λόγω του ότι στην Κύπρο δεν έχουν διεξαχθεί έρευνες σε υψηλό επίπεδο που να μπορούν να περιγράψουν ουσιαστικά και ολιστικά το φαινόμενο αυτό , η

¹ Διαθέσιμη στο διαδικτυακό τόπο:(<http://www.bullyingstatistics.org-2010.html>, Τελευταία πρόσβαση: 3/4/2014- 10:00)

συγκεκριμένη έρευνα που θα στηρίζεται στην εντύπωση που υπάρχει γι' αυτό το γεγονός κρίνεται αναγκαία. Τα αποτελέσματα της μπορούν να αποτελέσουν βάση για περαιτέρω διερεύνηση του κυβερνοεκφοβισμού στην κυπριακή κοινωνία.

Αρχικά στην παρούσα πτυχιακή εργασία, τονίζεται η αναγκαιότητα διεκπεραίωσης της έρευνας. Παράλληλα παρουσιάζεται αναλυτικά βάσει της βιβλιογραφίας το φαινόμενο του εκφοβισμού και η σταδιακή επέκτασή του σε κυβερνοεκφοβισμό. Συγκεκριμένα αναλύεται ο σκοπός επιλογής των συγκεκριμένων υποκατηγοριών για έρευνα (μορφές, προφίλ θυμάτων, θυτών, επιπτώσεις φαινομένου).

Στην συνέχεια στο τρίτο κεφάλαιο μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση παρουσιάζονται έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με το φαινόμενο αρχικά του σχολικό εκφοβισμό και στη συνέχεια του κυβερνοεκφοβισμού. Πιο αναλυτικά παρουσιάζονται οι ορισμοί του σχολικό εκφοβισμό και του κυβερνοεκφοβισμού και η μεταξύ τους σχέση, τα χαρακτηριστικά του κυβερνοεκφοβισμού και οι επιπτώσεις του, καθώς και το προφίλ των θυμάτων και θυτών. Τέλος παρουσιάζονται αποτελέσματα και συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν προηγούμενες έρευνες. Αυτά τα συμπεράσματα συγκρίνονται με τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η υφιστάμενη έρευνα

Στο κεφάλαιο τέσσερα καταγράφονται τα ερευνητικά ερωτήματα και οι υποθέσεις που εξετάζει η παρούσα έρευνα. Ακολούθως στο κεφάλαιο πέντε αναφέρεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. Περιγράφεται λεπτομερώς το δείγμα το οποίο επιλέχθηκε, η διαδικασία που έλαβε χώρα για την υλοποίηση της έρευνας, τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την ποσοτική ανάλυση των δεδομένων από τα ερωτηματολόγια αλλά και την ποιοτική ανάλυση από τις ημιδομημένες εις βάθος συνεντεύξεις καθώς και τα ηθικά ζητήματα τα οποία προέκυψαν. Στο έκτο κεφάλαιο περιγράφονται με λεπτομέρεια οι αναλύσεις δεδομένων από τα ερωτηματολόγια και τα στάδια κωδικοποίησης των συνεντεύξεων.

Έπειτα στο κεφάλαιο επτά γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων με την βοήθεια γραφικών παραστάσεων. Τα αποτελέσματα αυτά συγκρίνονται στο κεφάλαιο οκτώ όπου γίνεται και η καταγραφή του συμπεράσματος της υφιστάμενης έρευνας. Στο κεφάλαιο εννέα γίνεται ενημέρωση των αναγνωστών για τους περιορισμούς που παρουσιάστηκαν στην διεκπεραίωση της παρούσας έρευνας, και προτείνονται κάποιες βελτιώσεις ή πιθανά θέματα που θα άξιζε να ερευνηθούν σε μελλοντικές έρευνες. Τέλος παρατίθεται η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε ως υπόβαθρο της παρούσας έρευνας καθώς και τα παραρτήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Οι έφηβοι τα τελευταία χρόνια τείνουν να παρουσιάζουν μια εθιστική συμπεριφορά προς το Διαδίκτυο. Συγκεκριμένα όπως είχε αναφέρει ο Υπουργός Παιδείας της Ελλάδας κ. Αρβανιτόπουλος² σε αντιπροσωπευτικό δείγμα εφήβων 15-16 ετών από επτά ευρωπαϊκές χώρες, διαπιστώθηκε ότι 12,7 % εμφανίζουν «οριακή διαδικτυακή συμπεριφορά», ενώ 1,2% εμφανίστηκαν να παρουσιάζουν «συμπεριφορές εξάρτησης». Μια αρνητική επίπτωση αποτέλεσμα της αυξανόμενης χρήσης του Διαδικτύου από τους εφήβους είναι η χρήση του ίδιου ως μέσο εκφοβισμού. Συγκεκριμένα το φαινόμενο αυτό αποτελεί ένα αυξανόμενο παγκόσμιο πρόβλημα γύρω από το οποίο διεξάγεται τεράστια έρευνα προκειμένου να αντιμετωπιστεί. Σκοπός διεξαγωγής αυτής της έρευνας είναι η περαιτέρω διερεύνηση αυτού του φαινομένου όσον αφορά την Κύπρο σε επίπεδο αντίληψης. Κάποιες πρόσφατες έρευνες που έγιναν καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η φύση των νέων τεχνολογιών οδηγεί στην πιο γρήγορη και σιωπηλή εξάπλωση του εκφοβισμού (Q.Li, 2005). Αυτό υποδεικνύει την σοβαρότητα του προβλήματος και την ανάγκη ύπαρξης περαιτέρω πληροφόρησης γύρω από τον κυβερνοεκφοβισμό και τον τρόπο εξάπλωσης του με σκοπό την σωστή πληροφόρηση και την στήριξη των ίδιων των θυμάτων, των εκπαιδευτικών αλλά και των γονιών.

Ιστορικά το σχολικό εκφοβισμό δεν εθεωρείτο πρόβλημα που χρειαζόταν προσοχή και μελέτη αφού παρουσιαζόταν ως μια φυσιολογική συμπεριφορά της παιδικής ηλικίας (Limber & Small, 2003). Ωστόσο τις τελευταίες δυο δεκαετίες η άποψη αυτή έχει αλλάξει και το σχολικό εκφοβισμό στο σχολικό περιβάλλον θεωρείται ένα σοβαρό πρόβλημα που χρειάζεται προσοχή. Το σχολικό εκφοβισμό ξεκίνησε από το σχολικό περιβάλλον (σχολικός εκφοβισμός) εδώ και αρκετά χρόνια. Για να κατανοήσουμε καλύτερα το φαινόμενο σχολικό εκφοβισμό θα πρέπει να ανατρέξουμε στην δεκαετία του '60 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και την Βρετανία όπου είχαν καταγραφεί έντονα περιστατικά εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον. Με την αυξανόμενη χρήση των νέων τεχνολογιών όπως το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα από τους νέους το σχολικό εκφοβισμό έχει πάρει μια νέα μορφή και εμφανίστηκε ως επέκταση του ο κυβερνοεκφοβισμός (Q.Li,2005).

Η νέα μορφή του φαινομένου οφείλεται στο γεγονός ότι πλέον δεν μιλάμε για σωματική άσκηση βίας αλλά για καθαρά ψυχολογικό εκβιασμό που περιλαμβάνει είτε απειλές είτε προσβολές. Ο εκβιασμός αυτός είναι πιο έντονος, συχνός, ξαφνικός και φαινομενικά δύσκολοι μπορείς να τον σταματήσεις (Hinduja & Patchin,2009). Επιπρόσθετα ο κυβερνοεκφοβισμός μπορεί να συμβεί με την χρήση διάφορων μέσων. Έχοντας αυτό σαν άξονα αναφοράς, η παρούσα έρευνα στηριζόμενη σε προηγούμενη ανάλογη έρευνα των Hinduja & Patchin (2009), εξέτασε τα ακόλουθα μέσα: εκφοβισμός σε ιστοσελίδες/κοινωνικά δίκτυα, εκφοβισμός μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, εκφοβισμός σε παράθυρα συζητήσεων, εκφοβισμός από κλήση ή μήνυμα (sms) σε κινητό τηλέφωνο, και εκφοβισμός με άμεσα μηνύματα όπως (Google talk,instant massager,appleIChat). Επιπρόσθετα στην παρούσα έρευνα μελετήθηκαν ακόμη δύο υποκατηγορίες οι διαδικτυακές κάμερες και τα

² Διαθέσιμη στο διαδικτυακό τόπο:

(<http://www.politis.com.cy/cgi-bin/hweb?A=256445,printer.html&-V=webcontent>, Τελευταία πρόσβαση: 28/3/2014- 23:00)

ηλεκτρονικά παιχνίδια που σύμφωνα με την έρευνα των Sabella, Patchin & Hinduja (2013), αξίζει να εξεταστούν αν και σε κάποιες έρευνες δεν συμπεριλαμβάνονται.

Πολλές φορές έγινε προσπάθεια προκειμένου να σκιαγραφηθεί το προφίλ του ατόμου που μπορεί να είναι θύτης ή θύμα κυβερνοεκφοβισμού. Η έρευνα του Tokunaga (2010), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα άτομα που βρίσκονται σε ηλικία 16-18 ετών παρουσιάζονται πιο συχνά να είναι θύματα του κυβερνοεκφοβισμού. Επίσης το γυναικείο φύλο ενώσω βρίσκεται στην εφηβεία παρουσιάζεται πιο συχνά ως θύμα και θύτης κυβερνοεκφοβισμού σε αντίθεση με το ανδρικό φύλο που παρουσιάζεται πιο συχνά να αναμιγνύεται στο σχολικό εκφοβισμό λόγω. Βάσει αυτού προκύπτει η ανάγκη για έρευνα σχετικά με την αντίληψη που έχουν οι ίδιοι οι έφηβοι για το πώς μπορεί να είναι ένας θύτης και ένα θύμα ενός τέτοιου φαινομένου.

Ένας επιπρόσθετος σκοπός διεξαγωγής της έρευνας αυτής είναι η εξέταση της εντύπωσης που υπάρχει σχετικά με τις επιπτώσεις του φαινομένου. Συγκεκριμένα σύμφωνα με τους Hinduja & Patchin (2009), αν και το φαινόμενο εξελίσσεται στον κυβερνοχώρο έχει άμεση σύνδεση και επίπτωση στην πραγματική ζωή του έφηβου. Τα θύματα του κυβερνοεκφοβισμού στην συνέχεια παρουσιάζουν δύσκολη ψυχοκοινωνική προσαρμογή γι' αυτό και πολλά από αυτά, οδηγούνται στην αυτοκτονία (Q.Li,2005). Έχουν καταγραφεί αρκετά περιστατικά θυμάτων του κυβερνοεκφοβισμού που οδηγήθηκαν στην αυτοκτονία, με αποτέλεσμα να προβάλλεται το φαινόμενο ως «επιδημία» τα τελευταία χρόνια. Αυτό καθιστά τις έρευνες γύρω από το συγκεκριμένο θέμα απαραίτητες ούτως ώστε να υπάρξει μια πιο ξεκάθαρη εικόνα για το τι πραγματικά συμβαίνει όταν μιλάμε για κυβερνοεκφοβισμό αφού μέχρι στιγμής κανένας δεν έχει μια ολοκληρωμένη άποψη (Sabella, Patchin & Hinduja ,2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

3.1 Η χρήση των νέων τεχνολογιών από τους έφηβους

Η χρήση της τεχνολογίας σταδιακά τείνει να θεωρείται τόσο φυσιολογική για τους νέους όσο φυσιολογικό είναι το περπάτημα (Trouller & Hanel, 2010). Οι νέοι είναι πλέον τόσο εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες που είναι γι' αυτούς σαν την γνώση μιας δεύτερης γλώσσας. Η τεχνολογία είναι πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας τους και κύριο μέσο για επικοινωνία και κοινωνικοποίηση. Blogs, Facebook, MySpace, Xanga, iPhone, iPods θεωρούνται απαραίτητα για ένα έφηβο. Οι Lenhart και Madden (2007) υπογραμμίζουν ότι το 55 τοις εκατόν από όλους τους εφήβους που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ηλικίας 12-17 έχουν δημιουργήσει το δικό τους προφίλ σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο. Όπως επισημαίνουν οι Hinduja και Patchin (2009) ,οι έφηβοι παρουσιάζουν μια εξαρτημένη συμπεριφορά όσον αφορά την χρήση των τεχνολογιών σε αντίθεση με τους ενήλικους. Αυτό υποδεικνύει και το χάσμα που υπάρχει στην σύγχρονη κοινωνία ανάμεσα στους νέους και τους ενήλικες όσον αφορά την χρήση των νέων τεχνολογιών. Οι ενήλικοι συνήθως χρησιμοποιούν τον υπολογιστή ή το κινητό τους τηλέφωνο για να διεκπεραιώσουν μια συγκεκριμένη εργασία για κάποιο χρονικό διάστημα. Οι έφηβοι όμως συνδέονται στο διαδίκτυο απευθείας όταν επιστρέψουν από το σχολείο, για να ελέγξουν τα σχόλια στο προφίλ τους τα μηνύματα τους και χρησιμοποιούν το κινητό τηλέφωνο ασταμάτητα, επικοινωνώντας με γραπτά μηνύματα με φίλους τους, κάποιες φορές ακόμη και όταν βρίσκονται στο σχολείο. Τα κινητά τηλέφωνα τελευταίας τεχνολογίας μάλιστα παρέχοντας την δυνατότητα στους νέους να συνδέονται παντού μέσω μιας συσκευής τείνουν να αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινότητας τους.

Σύμφωνα με την έρευνα GlobalWebIndex (2013), οι υπηρεσίες για συνομιλία που παρέχονται από τα κινητά τηλέφωνα όπως WeChat, Messenger και υπηρεσίες που δίνουν την δυνατότητα συνομιλίας μέσω κοινοποίησης εικόνων όπως Instagram, Shapchat γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς ανάμεσα στο εφηβικό κοινό με το ποσοστό χρήσης τους να αυξάνεται ραγδαία καθημερινά. Συγκεκριμένα το WeChat μια κινέζικη πλατφόρμα συνομιλίας έχει την πιο γρήγορη ανάπτυξη μεταξύ των εφήβων ηλικίας 16-18 με ποσοστό χρήσης της μέχρι στιγμής 1,021%.

Πίνακας 1: Στατιστικά στοιχεία χρήσης υπηρεσιών που προσφέρονται στα κινητά τηλέφωνα από τους εφήβους.

<i>Στατιστικά στοιχεία χρήσης υπηρεσιών που προσφέρονται στα κινητά τηλέφωνα από τους εφήβους.(2013)</i>	
WeChat (Mob App)	1,021%
Vine (Mob App)	639%
Flickr (Mob App)	254%

Skype (Mob App)	105%
Facebook Messenger (Mob App)	89%
Instangram (Mob App)	85%
Foursquare (Mob App)	85%
Shazam (Mob App)	81%
WhatsApp (Mob App)	81%
Google+ (Mob App)	77%
YouTube (Mob App)	76%
LinkedIn (Mob App)	75%
Twitter (Mob App)	69%
Facebook (Mob App)	69%
Reddit (Mob App)	68%
Google Maps (Mob App)	65%
Badoo (Mob App)	58%
MySpace (Mob App)	45%

Πηγή: GlobalWebIndex,2013

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εκτενής χρήση των νέων τεχνολογιών από τους έφηβους στηρίζεται από την ευρεία και εύκολη πρόσβαση που έχουν σε αυτά τα προϊόντα. Οι νέοι σήμερα ζουν σε ένα («τεχνολογικό ζαχαρωτό εικονικό κατάστημα») (Trouller & Hanel, 2010). Όσες αντιστάσεις και να αναπτύξουν δεν μπορούν να μείνουν αμέτοχοι σ' αυτό που συμβαίνει γύρω τους. Αυτό δεν είναι απαραίτητα κακό αφού πέραν των προφανών θετικών επιπτώσεων της χρήσης των νέων τεχνολογιών η διαδικτυακή αλληλεπίδραση είναι πολύ χρήσιμη για τους νέους. Μπορούν να εξασκούν τις συναισθηματικές και τις κοινωνικές τους δυνατότητες που είναι σημαντικές για να μπορέσουν μεταγενέστερα να ελέγξουν την ζωή τους (Hinduja & Patchin, 2009).

Παρόλα αυτά η εκτενής χρήση των νέων τεχνολογιών ελλοχεύει πολλούς κινδύνους. Τονίζεται σύμφωνα με τους Hinduja & Patchin (2009), πως το διαδίκτυο, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής και τα κινητά τηλέφωνα είναι τεχνολογίες που ευνοούν την ανάπτυξη κακόβουλων περιβαλλόντων για τους εφήβους από άτομα με κακόβουλες προθέσεις. Το φαινόμενο αυτό ονομάστηκε κυβερνοεκφοβισμός και αποτελεί ένα καινούργιο τομέα για εξερεύνηση και διεξαγωγή ερευνών.

3.2 Ορισμός Σχολικού εκφοβισμού και κυβερνοεκφοβισμού

Το σχολικό εκφοβισμό είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα που είχε ξεκινήσει στο σχολικό περιβάλλον εδώ και χρόνια (M.Campbell, 2005). Συχνά περιγράφεται ως το φαινόμενο κατά το οποίο τα άτομα χρησιμοποιούν βία, απειλές, εξαναγκασμό για να επιβάλουν την κυριαρχία τους ή την εξουσία τους σε άλλα άτομα που θεωρούνται “αδύναμα” (Whithey & Smith,1993). Πρόκειται για μια μορφή κακοποίησης η οποία οφείλεται στην άνιση δύναμη μεταξύ δύο ατόμων. Ωστόσο μπορεί να αναμειγνύονται και άλλα άτομα με μη

άμεσο τρόπο ως παρατηρητές. Αυτά τα άτομα συχνά από φόβο δεν καταγγέλλουν το γεγονός, ούτε υπερασπίζονται το θύμα, συμμετέχοντας έτσι με έμμεσο τρόπο συνολικά στην πράξη του εκφοβισμού

Ο σχολικός εκφοβισμός περιλαμβάνει συμπεριφορές που εκδηλώνονται με φυσική σωματική βία, όπως το κτύπημα, σκούνημα ή ακόμη και πιο ψυχολογικές συμπεριφορές όπως ειρωνεία, κοροϊδευτικό γέλιο, σαρκασμός, λεκτικές προσβολές και χαρακτηρισμοί (DiGuilio, 2001).

Οι πιθανοί λόγοι που εξηγούν αυτή την συμπεριφορά είναι οι αλλαγές που συμβαίνουν κατά την εφηβική ηλικία στο άτομο. Οι βιολογικές αλλαγές στο σώμα, σε συνδυασμό με την ψυχολογικά βίαιη μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο οδηγούν σε δραματικές αλλαγές στο χαρακτήρα του έφηβου και στον τρόπο που συναναστρέφεται με τους γύρω του. Ένας τρόπος που αντιδρούν συχνά κυρίως τα αγόρια είναι μέσω της επιλεκτικής χρήσης επιθετικότητας και αγωνιστικών στρατηγικών (Pellegrini & Bartini, 2000). Αξιολόγηση είναι η διαπίστωση των Hoover και Olsen (2001), ότι πάνω από το 15% των μαθητών στα σχολεία της Αμερικής έχουν παρενοχληθεί από τους συνομήλικους τους είτε σε έντονο, είτε σε πιο ήπιο βαθμό. Αν και η προσοχή των ερευνητών για το σχολικό εκφοβισμό άρχισε από το 1970 μια νέα μορφή σχολικό εκφοβισμό γνωστή ως cyberσχολικό εκφοβισμό (κυβερνοεκφοβισμός) άρχισε να γίνεται εμφανής στον 21 αιώνα (Beran & Li, 2007). Πολλοί ερευνητές λανθασμένα θεωρούν ότι είναι κοινώς γνωστό το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού και οι μορφές του (Sabella, Patchin & Hinduja, 2013). Η πραγματικότητα ωστόσο, είναι ότι υπάρχει μια διαφοροποίηση ανάλογα με τον ερευνητή ως προς το τι θεωρείται κυβερνοεκφοβισμός και ποια μορφή έχει πάρει μέχρι στιγμής, καθώς είναι ένα φαινόμενο που τα στοιχεία του μέρα με την μέρα αναδιαμορφώνονται.

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, ο κυβερνοεκφοβισμός θεωρείται ως μια μορφή σχολικού εκφοβισμού, η οποία με την είσοδο των νέων τεχνολογιών μεταμορφώθηκε αποκτώντας πιο ισχυρή μορφή (Trouller & Hanel, 2010). Συγκεκριμένα περιλαμβάνει την χρήση οποιασδήποτε μορφής πληροφορίας και κάποιου είδους τεχνολογία επικοινωνίας όπως κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, προσωπικές σελίδες, κτλ με σκοπό την, ψυχική κατά κύριο λόγο, βλάβη ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων (Campbell, 2005).

Μέθοδοι όπως γραπτά μηνύματα σε κινητά τηλέφωνα με τους μαθητές να δείχνουν το μήνυμα ο ένας στον άλλον πριν το στείλουν στο θύμα ή η κοινοποίηση ενός ηλεκτρονικού μηνύματος εκτός από το θύμα σε άλλα άτομα, είναι αρκετά συνήθεις και σε κάθε περίπτωση συνιστούν κοινωνικό υποβιβασμό του ατόμου προς το οποίο απευθύνονται.

Επίσης ακόμη ένας άλλος τρόπος με τον οποίο γίνεται κυβερνοεκφοβισμός είναι η δημιουργία μιας ιστοσελίδας και το κάλεσμα ατόμων να την επισκεφτούν αφήνοντας σχόλια ή ψηφίζοντας για παράδειγμα το πιο άσχημο ή το πιο χοντρό «άτομο της τάξης». Χρήσιμο είναι να θυμόμαστε ότι κάπως έτσι ξεκίνησε και το Facebook. Επομένως με τον όρο κυβερνοεκφοβισμός, αναφερόμαστε κυρίως σε έναν ψυχολογικό εκβιασμό, ο οποίος σε πολλές περιπτώσεις γίνεται κοινωνικός και δεν αφορά μόνο την «προσωπική κλειστή σχέση εκβιασμού» μεταξύ ενός θύτη και ενός θύματος, αλλά αποτελεί μία πράξη η οποία εξελίσσεται δημόσια.

Ο κυβερνοεκφοβισμός κατατάσσεται στα λεγόμενα «σιωπηλά εγκλήματα». Μπορεί να συμβεί 24 ώρες την ημέρα, επτά ημέρες την εβδομάδα, οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας ή της νύχτας. Ακόμη κι αν το άτομο απομονωθεί ή αποσυρθεί από το μέσο, μέσω του οποίου ασκείται ο κυβερνοεκφοβισμός δεν σημαίνει ότι θα πάψει η παρενόχληση προς αυτόν, αφού το φαινόμενο θα συνεχίσει να συμβαίνει ακόμη και χωρίς την παρουσία του, σε επίπεδο «κοινωνικής ζωής» μέσα από τα Social Media. Τα μηνύματα και οι εικόνες μπορούν να τοποθετηθούν ανώνυμα και να διανεμηθούν γρήγορα σε ένα πολύ ευρύ κοινό. Τέλος σύμφωνα με τα καταγραμμένα περιστατικά, το cyberσχολικό εκφοβισμό μπορεί να οδηγήσει σε ακόμη πιο ακραία αποτελέσματα, όπως η αυτοκτονία.

3.3 Σχέση Σχολικού εκφοβισμού και κυβερνοεκφοβισμού

Προκειμένου να προχωρήσουμε στην ανάλυση του φαινομένου του κυβερνοεκφοβισμού, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την σχέση του με το σχολικό εκφοβισμό. Σύμφωνα με την έρευνα των Beran και Li το 2007, φαίνεται να υπάρχει μια σύνδεση ανάμεσα στον κυβερνοεκφοβισμό και στο σχολικό εκφοβισμό. Εννοιολογικά η σύνδεση μεταξύ των δύο αυτών εννοιών, μπορεί να γίνει κατανοητή μέσα από την θεωρία της κοινωνικής τάξης (Beran & Li, 2007). Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι ανάμεσα σε μια ομάδα ατόμων υπάρχει πάντα μια ιεραρχία. Κάποιοι μαθητές χρησιμοποιούν επιθετικότητα προκειμένου να κυριαρχήσουν στους συνομήλικους τους αποκτώντας έτσι κύρος, δύναμη και ισχύ. Με αυτό τον τρόπο ανάμεσα σε μια ομάδα μαθητών υπάρχει πάντοτε, ο «ισχυρός» που μπορεί να προβαίνει σε όποια πράξη θέλει και να καθοδηγεί την ομάδα και πάντοτε υπάρχει ο «αδύνατος». Όταν αναφερόμαστε επομένως στα δύο φαινόμενα, μιλάμε για μια άνιση ισχύ ανάμεσα στα άτομα, η οποία ωστόσο επιβάλλεται με διαφορετική μορφή ανάλογα με το αν είναι κυβερνοεκφοβισμός η εκφοβισμός στο σχολικό περιβάλλον. Ενδιαφέρουσα είναι η παρατήρηση του Q.Li (2005), που επισημαίνει μέσα από την έρευνα που διεξήγαγε σε 177 μαθητές, ότι το 31,8 τοις εκατόν των θυμάτων του κυβερνοεκφοβισμού είχαν εκφοβιστεί από κάποιο συμμαθητή τους στο σχολείο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο μαθητής που δέχεται επίθεση στο σχολικό περιβάλλον, είναι πολύ πιθανόν να δεχτεί επίθεση και στο διαδίκτυο. Συγκεκριμένα το 56% των μαθητών που ήταν θύματα εκφοβισμού στον κυβερνοχώρο, ήταν επίσης και στο σχολείο και ήταν επίσης πιθανό, να ασκήσουν οι ίδιοι εκφοβισμό στους συνομήλικους τους στον κυβερνοχώρο. Παράλληλα, τα άτομα που ήταν θύματα του κυβερνοεκφοβισμού είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα να γίνουν και θύτες κυβερνοεκφοβισμού (Beran & Li, 2007). Συμπερασματικά, υπάρχει μια άμεση σχέση ανάμεσα στην online και offline θυματοποίηση και στην παραβατική συμπεριφορά των νέων (Hinduja & Patchin, 2008).

Οι Trouller και Hanel (2010), αναφέρουν ωστόσο ότι, παρά το κοινό πλαίσιο αναφοράς που υπάρχει ανάμεσα στον κυβερνοεκφοβισμό και στο σχολικό εκφοβισμό και την αλληλένδετη σχέση ανάμεσα στους εμπλεκόμενους, θα πρέπει να γίνουν κατανοητές οι ουσιώδεις διαφορές τους προκειμένου να υπάρξει η σωστή αντιμετώπιση.

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι άμεσος, δηλαδή ο θύτης και το θύμα έχουν οπτική επαφή και υπάρχει ανάμειξη ενός μέχρι πέντε ατόμων. Με αυτά όμως τα δεδομένα, η επέμβαση του γονέα είναι δυνατή και πιθανή και άρα ο θύτης φοβάται για τυχόν επιβολή τιμωρίας. Αντίθετα, στον κυβερνοεκφοβισμό ο θύτης και το θύμα πολλές φορές δεν έχουν καμία οπτική επαφή και υπάρχει μεγάλη πιθανότητα οι απειλές ή οι προσβολές να γίνονται ανώνυμα και να συμμετέχουν σε αυτές εκατοντάδες άτομα. Σε αυτό όμως το πλαίσιο, οι δυνατότητες του γονέα να επέμβει είναι ουσιαστικά ανύπαρκτες και σε πολλές περιπτώσεις, δεν έχει καν υπόψη του το περιστατικό. Έτσι η αντιμετώπιση του κυβερνοεκφοβισμού είναι πιο δύσκολη.

Πρέπει να τονιστεί στο σημείο αυτό πως οι Sabella, Patchin και Hinduja (2013), επισημάνουν σύμφωνα με το National Center of Educational Statistics ότι το 27,8 τοις εκατόν των μαθητών κατά το έτος 2013, δήλωσαν ότι δέχτηκαν εκφοβισμό στο σχολικό περιβάλλον και μόλις το 9 τοις εκατόν δήλωσαν ότι ήταν θύματα του κυβερνοεκφοβισμού. Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο κυβερνοεκφοβισμός αναπτύσσεται με ποιο αργούς ρυθμούς από τον εκφοβισμό στο σχολικό περιβάλλον. Επίσης η πλειονότητα των ερευνών εκτιμούν ότι τα θύματα του κυβερνοεκφοβισμού κυμαίνονται ανάμεσα στο έξι και στο 30 τοις εκατόν ενώ οι θύτες ,ανάμεσα στο τέσσερα με 20 τοις εκατόν. Αυτό σημαίνει πως το υπόλοιπο δείγμα του πληθυσμού (70 τοις εκατόν με 80 τοις εκατόν) δεν ήταν ούτε θύτης ούτε θύμα του κυβερνοεκφοβισμού. Αυτό μπορεί ωστόσο να αλλάξει στο μέλλον γι' αυτό και είναι σημαντικό να υπάρξει σωστή ενημέρωση για τον κυβερνοεκφοβισμό άμεσα.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εφήβων δεν αναφέρει το περιστατικό στο δάσκαλο ή στην οικογένεια του, είτε λόγω του ότι ντρέπεται, είτε γιατί πιστεύει ότι δεν είναι σε θέση να τον βοηθήσουν (Trouller & Hanel, 2010). Σύμφωνα με τους DeHue, Bolman και Völlink (2008), οι περισσότεροι ενήλικοι ενώ θέτουν περιορισμούς στα παιδιά όσο αφορά την χρήση του διαδικτύου, δεν είναι πραγματικά ενημερωμένοι για τους κινδύνους και τις διαδικτυακές παρενοχλήσεις. Παράλληλα, οι δάσκαλοι αν και να κατανοούν τις σημαντικές επιπτώσεις του κυβερνοεκφοβισμού στα παιδιά και οι περισσότεροι από αυτούς ανησυχούν, δεν πιστεύουν ότι το πρόβλημα αυτό πιθανόν να υπάρχει στο σχολείο τους (Q.Li, 2008).

3.4 Είδη- μορφή κυβερνοεκφοβισμού

Όπως έχει προαναφερθεί, ο κυβερνοεκφοβισμός, ενώ έχει αρκετές ομοιότητες με τον σχολικό εκφοβισμό, παρουσιάζει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που τον κατατάσσουν ως μία νέα και ιδιαίτερη μορφή. Συγκεκριμένα ο κυβερνοεκφοβισμός εμφανίζεται σε δύο μορφές. Τις απειλές, δηλαδή την χρήση της τεχνολογίας ως μέσο για να προκαλέσεις φόβο σε κάποιο για την ασφάλεια του, τόσο στο διαδικτυακό όσο και στο φυσικό περιβάλλον, αναγκάζοντας τον να προβεί σε κάποιες ενέργειες. Περαιτέρω, ο κυβερνοεκφοβισμός μπορεί να εμφανιστεί υπό την μορφή προσβολής. Για παράδειγμα οι συνεχείς δημοσιεύσεις απομειωτικών και κοροϊδευτικών σχολίων, οι βρισιές, ή η γελοιοποίηση για κάτι που συνέβη στην ζωή του ατόμου εκτός διαδικτύου, είναι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται συχνά. Επίσης ο θύτης, προκειμένου να προσβάλει το θύμα, μπορεί να

προβεί στην δημοσίευση εικόνων ή βίντεο από προσωπικές στιγμές του θύματος (Troullier & Hanel, 2010).

Οι απειλές και προσβολές μπορούν να συμβούν με την χρήση διάφορων μέσων. Ένα από αυτά είναι ο εκφοβισμός σε ιστοσελίδες και κοινωνικά δίκτυα. Οι νέοι τείνουν να δημοσιεύουν στα κοινωνικά δίκτυα αρκετές προσωπικές πληροφορίες που στην πραγματική ζωή δεν θα τις μοιράζονταν απαραίτητα με άλλους. Έτσι πολλές φορές βρίσκονται εκτεθειμένοι και γίνονται στόχος ατόμων που θέλουν είτε να τους ντροπιάσουν, είτε να τους απειλήσουν (Hinduja & Patchin, 2009). Το γεγονός βέβαια ότι αυτό συμβαίνει σε ένα δημόσιο online χώρο, έχει ως αποτέλεσμα το θύμα να βρίσκεται σε πιο δύσκολη θέση και να μην μπορεί να ελέγξει την κατάσταση. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ζωή των νέων σήμερα, εξαρτάται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από το προφίλ τους σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο, και μέσα από αυτό προβάλλουν την εικόνα του εαυτού τους στον έξω κόσμο, η επίπτωση που έχει για το θύμα η διαπόμπευση σε ένα τέτοιο χώρο, είναι τεράστια. Τα κοινωνικά δίκτυα και ιστοσελίδες, λόγω του μεγάλου ποσοστού έκθεσης των νέων σε αυτά, αποτελούν το πιο πρόσφορο μέσο για την άσκηση εκφοβισμού. Όπως τονίζουν οι Bastiaensens, Vandebosch, Poels, Cleemput, DeSmet, και Bourdeaudhuij (2014), διαπιστώθηκε ότι το 88 τοις εκατόν των νέων στην Αμερική που χρησιμοποιούν κοινωνικά δίκτυα, είχαν γίνει μάρτυρες κάποιου είδους παρενόχλησης, που γινόταν σε άλλα άτομα μέσω των κοινωνικών δικτύων. Συγκεκριμένα στο κοινωνικό δίκτυο Facebook σύμφωνα με έρευνα του internetsafety (2012), ένα εκατομμύριο παιδιά παρενοχλήθηκαν κατά την διάρκεια του έτους 2011.

Ο εκφοβισμός μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ακόμη και σήμερα χρησιμοποιείται αρκετά συχνά. Περιλαμβάνει την διανομή προσωπικών πληροφοριών σε μεγάλο αριθμό ατόμων ασύγχρονα. Σε μικρό χρονικό διάστημα οι πληροφορίες μπορούν να διανεμηθούν σε εκατοντάδες άτομα. Ωστόσο όπως υπογραμμίζουν οι Hinduja και Patchin (2009), θεωρείται ως μια πιο ήπια μορφή κυβερνοεκφοβισμού αν και έχει και αυτή καταστροφικές συνέπειες για το θύμα.

Οι Hinduja και Patchin (2009), τονίζουν επίσης ότι τα «παράθυρα συζητήσεων» (chat rooms) είναι φημισμένα ως ο παράδεισος του εκφοβισμού. Τα παράθυρα συζητήσεων αποτελούν περιβάλλοντα όπου άτομα με κοινά ενδιαφέροντα συναντιούνται προκειμένου να συζητήσουν. Λόγω του ότι μέσα σε αυτά τα περιβάλλοντα όλοι είναι ανώνυμοι, είναι αρκετά εύκολο για κάποιο άτομο με κακόβουλες προθέσεις, να επιτεθεί λεκτικά με σκοπό να γελοιοποιήσει κάποιο άλλο.

Η κλήση ή το μήνυμα (sms) σε κινητό τηλέφωνο, αποτελεί ακόμη ένα μέσο εκφοβισμού. Απαραίτητη τεχνολογία για κάθε νέο πλέον, είναι το κινητό τηλέφωνο. Περνά ατέλειωτες ώρες επικοινωνώντας μέσω αυτού, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια με την είσοδο των νέων κινητών τηλεφώνων που μοιάζουν με ένα μικρό φορητό υπολογιστή. Η δυνατότητα που υπάρχει πλέον για λήψη ψηφιακών εικόνων και βίντεο έχει δώσει νέες διαστάσεις στο θέμα εκφοβισμός αφού πλέον υπάρχει η δυνατότητα να καταγραφεί μια ντροπιαστική στιγμή για ένα άτομο και να διανεμηθεί στο διαδίκτυο.

Επιπρόσθετα τα άμεσα μηνύματα όπως (Google talk, instant massager, apple IChat) είναι πολύ δημοφιλείς στο κόσμο γιατί δίνουν την δυνατότητα σε άτομα που βρίσκονται σε απόσταση να επικοινωνούν σύγχρονα ή ασύγχρονα. Παράλληλα υπάρχει η δυνατότητα του

να βλέπεις πότε το άτομο διάβασε το μήνυμά σου εάν πληκτρολογεί κτλ (Trouller & Hanel, 2010). Επίσης κάποια προγράμματα επιτρέπουν την ηχογράφηση μηνύματος για αποστολή ή την βιντεογράφηση έχοντας έτσι οι χρήστες μια πιο ουσιαστική και διαδραστική επικοινωνία. Τα άτομα που ήθελαν να εκφοβίσουν κάποιον εκμεταλλεύτηκαν όλες αυτές τις δυνατότητες που παρέχονται στα προγράμματα για άμεσα μηνύματα. Μπορούν πλέον κρυμμένοι πίσω από ένα ψευδώνυμο να στέλνουν άμεσα το μήνυμά τους στο άτομο αλλά και σε πολλά άλλα άτομα ταυτόχρονα γνωρίζοντας πότε ένα άτομο είναι ενεργό, πότε βλέπει το μήνυμά κτλ.

Ο εκφοβισμός μέσω διαδικτυακής κάμερας αν και όπως προανέφερα αρκετές φορές δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τους ερευνητές αξίζει να συμπεριλήφθη στην παρούσα έρευνα. Η κάμερα είναι μια μικρή ψηφιακή φωτογραφική μηχανή που συνδέεται με τον υπολογιστή παρέχοντας τη δυνατότητα στους χρήστες να καταγράφουν βίντεο και εικόνες και στη συνέχεια να τις μοιραστούν στο διαδίκτυο (Wood, 2011). Αρκετές φορές οι έφηβοι απειλούνται και στέλνουν ακατάλληλες φωτογραφίες του εαυτού τους σε φίλους τους είτε σε ανθρώπους που έχουν επαφή ηλεκτρονικά. Επίσης μπορεί να απειλούνται στο να κάνουν πράγματα που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα έκαναν όπως για παράδειγμα γδύσιμο ή ενέργειες με ακατάλληλους τρόπους. Όταν ο έφηβος ενδώσει μια φορά σε κάτι τέτοιο στην συνέχεια δημιουργείται ένας λαβύρινθος μέσα από τον οποίο δεν μπορεί να ξεφύγει αφού απειλείται συνεχώς για δημόσια δημοσίευση των όσων κάνει με αποτέλεσμα να οδηγείται σε μια εξάρτηση στα όσα επιθυμεί ο θύτης. Όπως ανέφερε η K. Wood ο εκφοβισμός αυτός έχει τις πιο τρομερές συνέπειες για το θύτη.

Τέλος οι εικονικοί κόσμοι και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια αν και είναι περιβάλλοντα όπου ο χρήστης απολαμβάνει παιχνίδι και ξεφεύγει από την πραγματική του ζωή μπορεί και εκεί να βρεθεί αντιμέτωπος με τον εκφοβισμό. Για παράδειγμα σε εικονικούς κόσμους όπως το There, Second Life ο χρήστης δημιουργεί avatar και επικοινωνεί με τους άλλους παίχτες έτσι υπάρχει και εδώ η περίπτωση να βρεθεί αντιμέτωπος με άτομα που θα τον εκθέσουν στο περιβάλλον αυτό. Ακόμη μπορεί να υπάρξει εικονικός ξυλοδαρμός του avatar που ισοδυναμεί με ξυλοδαρμό στην κανονική ζωή του ατόμου λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια σημασία που έχουν οι εικονικοί κόσμοι για κάποιους ανθρώπους και το γεγονός ότι για κάποιους από αυτούς η ταυτότητα της πραγματικής ζωής είναι μια βιτρίνα και η ταυτότητα του διαδικτύου είναι πιο πραγματική (D. Winder, 2010). Ο κυβερνοεκφοβισμός μπορεί να αναπτυχθεί ωστόσο και σε μαζικά περιβάλλοντα όπως το World of Warcraft όπου οι παίχτες συχνά χρησιμοποιούν μικρόφωνα για να μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους και να βιώνουν καλύτερα την εμπειρία του παιχνιδιού. Ως εκ τούτου έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν με λόγια κακόβουλες δηλώσεις ή προσβολές που μπορούν ψυχολογικά και συναισθηματικά να επηρεάσουν αυτό που τις λαμβάνει (Hinduja και Patchin, 2009).

3.5 Προφίλ θυμάτων και θύτη κυβερνοεκφοβισμού

Σύμφωνα με τον R. Tokunaga (2010), όσον αφορά το φύλο του θύματος και του θύτη δεν έχει αποκαλυφθεί ακόμα μια ουσιαστική διαφοροποίηση. Τα δύο φύλα παρουσιάζονται ισότιμα όσο αφορά τα ποσοστά θυμάτων και αντίστοιχα θυτών του κυβερνοεκφοβισμού.

Αυτό που παρατηρήθηκε σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες είναι πως υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα το γυναικείο φύλο να συμμετέχει στον κυβερνοεκφοβισμό πιο συχνά τόσο ως θύμα όσο και ως θύτης από τι συμμετείχε στο σχολικό εκφοβισμό (Hinduja&Patchin, 2009).

Σε αντίθεση με το ανδρικό φύλο που εμφανίζεται να αναμιγνύεται πιο συχνά σε εκφοβισμό που συμβαίνει στο σχολικό περιβάλλον και περιλαμβάνει φυσικές απειλές και σωματική επίθεση (Tokunaga, 2010).

Οι Hinduja και Patchin (2009), επισημαίνουν πως αυτό συμβαίνει γιατί ο κυβερνοεκφοβισμός βασίζεται σε γραπτά μηνύματα και τα κορίτσια είναι πιο λεκτικοί τύποι ανθρώπων σε σχέση με τα αγόρια. Παράλληλα το γυναικείο φύλο δεν κάνει τόσο συχνά επίθεση με φυσικό τρόπο λόγω της σωματικής του «αδυναμίας», και το γεγονός ότι βρίσκεται πίσω από το πληκτρολόγιο του δίνει την δυνατότητα να αντιδράσει πιο εύκολα λεκτικά όπως επιθυμεί λόγω του ότι νιώθει περισσότερη σιγουριά και ασφάλεια

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι ο κυβερνοεκφοβισμός εμφανίζεται πιο έντονα σε μεγαλύτερες ηλικίες δηλαδή στο γυμνάσιο και στο λύκειο. Ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά θυματοποίησης εμφανίζονται στην ηλικία 16-17 (Tokunaga, 2010). Σύμφωνα με τους Hinduja και Patchin (2009), παλαιότερα το θύμα δεν γνώριζε το άτομο που το απειλούσε. Σήμερα όμως η απειλή προς το θύμα γίνεται από κάποιο άτομο που είδη γνωρίζει στην πραγματική του ζωή. Παράλληλα ο θύτης εμφανίζεται να είναι στην ίδια ή σε πιο μεγάλη ηλικία με το θύμα, σε αντίθεση με το θύμα που τείνει να είναι σε μικρότερη ηλικία από το θύτη (Smith, Mahdavi, Carvalho, Fisher, Russell & Tippett, 2008).

Οι θύτες και αντίστοιχα τα θύματα του κυβερνοεκφοβισμού παρουσιάζουν κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά κατά την περίοδο που δέχονται ή ασκούν κυβερνοεκφοβισμό. Όπως αναφέρουν στην έρευνα τους οι Trouller και Hanel (2010), ο θύτης αποφεύγει τις συζητήσεις σχετικά με την χρήση του Η/Υ, κάνει υπερβολική χρήση του Η/Υ, δεν επιτρέπει σε κανένα να δει την οθόνη του υπολογιστή του ενώ παρουσιάζει μια ασυνήθιστη διέγερση όταν χρησιμοποιεί τον Η/Υ. Παράλληλα ο θύτης νιώθει δύναμη ασκώντας κυβερνοεκφοβισμό, διασκεδάζει και είναι γι' αυτόν ένας τρόπος εκδίκησης μέσω του οποίου δείχνει ότι υπερισχύει. Συγκεκριμένα σύμφωνα με έρευνα των Hinduja και Patchin (2009), 22.5 τοις εκατόν των μαθητών δήλωσαν ότι προέβησαν σε εκφοβισμό για να εκδικηθούν το θύμα, το 18.7 τοις εκατόν δήλωσαν ότι το θύμα το άξιζε ενώ το 10.6 τοις εκατόν δήλωσαν ότι το έκαναν γιατί ήταν διασκεδαστικό. Τις περισσότερες φορές ο θύτης παρουσιάζεται άτομο το οποίο ανήκει σε μια παρέα και έχει επιρροή στους γύρω του.

Αντίθετα το θύμα, παρουσιάζεται να είναι άτομο που παρουσιάζει συναισθηματικά προβλήματα (Sourander, Klomek, Ikonen, Lindroos, Luntamo, Koskelainen & Helenius, 2010). Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των θυμάτων σύμφωνα με την έρευνα του Q.Li (2005), παρουσίασε υψηλή σχολική επίδοση σε αντίθεση με τους έφηβους που ήταν θύτες και μόνο το 35 τοις εκατόν από αυτούς είχε υψηλή σχολική επίδοση. Στην συγκεκριμένη έρευνα επίσης διαπιστώθηκε ότι όσο πιο συχνά το άτομο χρησιμοποιεί το διαδίκτυο τόσες πιο πολλές πιθανότητες έχει να βρεθεί θύμα κυβερνοεκφοβισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι έφηβοι που ήταν θύτες ήταν και θύματα του κυβερνοεκφοβισμού (Hinduja&Patchin, 2009).

Τέλος βάση των αποτελεσμάτων της έρευνας των Sourander, Klomek, Ikonen, Lindroos, Luntamo, Koskelainen και Helenius (2010), τόσο το θύμα όσο και ο θύτης είναι άτομα με διαταραχές όσο αφορά την προσωπικότητα τους. Ιδιαίτερα ψυχικές και ψυχοσωματικές διαταραχές παρουσιάζουν τα άτομα που ήταν ταυτόχρονα και θύματα και θύτες.

3.6 Επιπτώσεις κυβερνοεκφοβισμού

Τονίζεται ότι οι επιπτώσεις του κυβερνοεκφοβισμού σε κάποιες περιπτώσεις εμφανίζονται να είναι πιο αρνητικές για το θύμα σε σχέση με τον σχολικό εκφοβισμό (Smith, Mahdavi, Carvalho, Fisher, Russell & Tippett, 2008). Στην έρευνα των Hinduja και Patchin (2009), βρέθηκε πως τα θύματα του κυβερνοεκφοβισμού νιώθουν θυμό, απογοήτευση, λύπη, ντροπή και φόβο. Παράλληλα τους κυριεύει το άγχος, ιδιαίτερα μετά την χρήση του Η/Υ ενώ αποφεύγουν να πηγαίνουν σχολείο και να έχουν επικοινωνία με τους φίλους τους αφού παρουσιάζουν χαμηλή αυτοεκτίμηση (Trouller & Hanel, 2010). Σταδιακά σταματούν να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή και δεν συζητούν καθόλου γι' αυτόν, ενώ νιώθουν ασφάλεια να μένουν εκτός διαδικτύου για μεγάλο χρονικό διάστημα. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τους Trouller και Hanel (2010), το άτομο εμφανίζει προβλήματα στην σχολική του επίδοση και παρουσιάζει πτώση στην βαθμολογία του.

Άτομα που είχαν δεχθεί για αρκετό διάστημα κυβερνοεκφοβισμό παρουσίαζαν αυτοκτονικούς ενδοιασμούς, μη μπορώντας να αντιμετωπίσουν την κατάσταση γιατί όπως προαναφέρθηκε ο κυβερνοεκφοβισμός δεν αφορά μόνο το άτομο το οποίο τον βιώνει αλλά ολόκληρο τον κοινωνικό του κύκλο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του CDC η αυτοκτονία είναι η τρίτη κυριότερη αιτία θανάτου μεταξύ των νέων ανθρώπων, με αποτέλεσμα περίπου 4.400 θανάτους ετησίως. Πάνω από το 14 τοις εκατόν των μαθητών του λυκείου έχουν σκεφτεί να αυτοκτονήσουν, και σχεδόν το 7 τοις εκατόν έχουν προσπαθήσει. Τα θύματα του κυβερνοεκφοβισμού είναι μεταξύ δύο με εννέα φορές πιο πιθανό να σκεφτούν την πιθανότητα για αυτοκτονία σύμφωνα με μελέτες από το Πανεπιστήμιο του Yale. Παράλληλα το ήμισυ των αυτοκτονιών μεταξύ των νέων σχετίζονται με τον κυβερνοεκφοβισμό (σχολικό εκφοβισμό statistics, 2013). Η Amanda Todd, ο Tyler Clementi η Rebecca Ann Sedwick είναι μόνο μερικά περιστατικά αυτοκτονίας λόγω κυβερνοεκφοβισμού.

3.7 Αποτελέσματα υφιστάμενων ερευνών

Όσο αφορά το θέμα που εξετάζει η παρούσα εργασία λίγες έρευνες ασχολήθηκαν με αυτό. Συγκεκριμένα οι περισσότερες έρευνες εξετάζουν την αντίληψη των γονιών και των δασκάλων γύρω από το ζήτημα του κυβερνοεκφοβισμού. Αυτό γίνεται γιατί οι δύο αυτές κατηγορίες δεν εμπλέκονται άμεσα σε ένα τέτοιο φαινόμενο. Ωστόσο στις ελάχιστες έρευνες που έγιναν και που αφορούσαν στη αντίληψη των εφήβων για τον κυβερνοεκφοβισμό διαφάνηκε ότι οι περισσότεροι έφηβοι θεωρούσαν το διαδίκτυο ως μέσο για να περνούν την ελεύθερη τους ώρα. Παράλληλα οι έφηβοι υποστήριζαν ότι τόσο οι εσωστρεφείς όσο και οι

εξωστρεφείς άνθρωποι μπορούν να είναι στόχος του εκφοβισμού στον κυβερνοχώρο. Άτομα που είναι απομονωμένα θα συμμετάσχουν έμμεσα σε αυτόν, επειδή θέλουν να κάνουν στο κόσμο του κυβερνοχώρου αυτό που δεν μπορούν να κάνουν στον πραγματικό κόσμο. Επίσης οι έφηβοι υποστηρίζουν ότι τα άτομα που έχουν υψηλή αυτοεκτίμηση είναι πιο πιθανόν να προβούν σε κυβερνοεκφοβισμό εκφοβισμό επειδή θεωρούν ότι κανείς δεν μπορεί να τους τιμωρήσει (Torcu, Baker& Yildimin,2010).

Σημαντικό θεωρείται επίσης το γεγονός ότι η έρευνα των Vandebosch και Cleemput (2008), κατέληξε στο συμπέρασμα πως υπάρχει η αντίληψη ότι όταν δέχεται κάποιο άτομο κυβερνοεκφοβισμό οφείλεται σε στοιχεία και στον τρόπο που αντιδρά στην κανονική του ζωή και όχι τόσο στην διαδικτυακή του συμπεριφορά.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η έρευνα των Campbell,Spears,Slee,Butler και Kift (2012),που προσπάθησε να συγκρίνει τις αντιλήψεις των εφήβων θυμάτων του σχολικού εκφοβισμού με τις αντιλήψεις των θυμάτων του κυβερνοεκφοβισμού. Οι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι αν και οι μαθητές που είχαν πέσει θύματα εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον είχαν την εντύπωση ότι είχαν μεγαλύτερο αντίκτυπο στη ζωή τους από ό, τι οι έφηβοι που είχαν πέσει θύματα κυβερνοεκφοβισμού, οι συσχετισμοί της ψυχικής υγείας τους αποκάλυψε ότι τα θύματα στον κυβερνοχώρο είχαν περισσότερες κοινωνικές δυσκολίες, υψηλότερα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης από ό, τι τα θύματα του σχολικού εκφοβισμού.

Σε γενικότερο πλαίσιο οι έρευνες αυτές διεκπεραιώνονταν έχοντας ως άξονα αναφοράς τους την αντίληψη γενικά για το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού μεθοδολογικά επέλεξαν να χρησιμοποιήσουν ποιοτική (με την χρήση ομάδων εστίασης ή συνεντεύξεων) ή μεικτή μεθοδολογία συνδυάζοντας την χρήση ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων ή ερωτηματολογίων και ομάδων εστίασης. Το δείγμα των ερευνών αποτελούνταν από άτομα που άνηκαν και στα δύο φύλα και ήταν έφηβοι. Στην περίπτωση που ήθελαν να διερευνηθεί εις βάθος κάποιο θέμα μετά την χορήγηση του ερωτηματολογίου διεξαγόταν συνέντευξη σε συγκεκριμένα άτομα που ήταν θύματα ή θύτες του κυβερνοεκφοβισμού.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα των παραπάνω ερευνών μπορούν να επιβεβαιωθούν ή να απορριφθούν μέσα από την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, αφού η συγκεκριμένη έρευνα προβαίνει σε μια σύγκριση των αποτελεσμάτων που κατέλεξαν έρευνες βάση αληθινών περιστατικών κυβερνοεκφοβισμού με την αντίληψη των ίδιων των εφήβων προκειμένου να διαπιστωθεί αν όντως είναι ορθή ή λανθασμένη.

3.8 Συμπεράσματα από τη Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Καταληκτικά και με βάση τα όσα μελετήθηκαν από τη βιβλιογραφία διαπιστώνεται ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένη χρήση των νέων τεχνολογιών από τους έφηβους. Αυτό ήταν και η αιτία ανάπτυξης του κυβερνοεκφοβισμού. Ο κυβερνοεκφοβισμός βάση των όσων μελετήθηκαν στην παρούσα εργασία αυξάνεται χρόνο με τον χρόνο. Ωστόσο δεν βρίσκεται στο σημείο έξαρσης αφού τα καταγραμμένα περιστατικά δεν ξεπερνούν τα περιστατικά του εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον. Περαιτέρω οι γονείς και οι δάσκαλοι

τις περισσότερες φορές δεν έχουν εις γνώση τους αν το παιδί βιώνει ένα τέτοιο περιστατικό. Επίσης οι περισσότεροι ενήλικοι δεν είναι πραγματικά συνειδητοποιημένοι για την ύπαρξη διαδικτυακής παρενόχλησης. Ο κυβερνοεκφοβισμός εμφανίζεται εξίσου έντονα υπό την μορφή απειλής αλλά και υπό την μορφή προσβολής. Πιο συνηθισμένη μέθοδος κυβερνοεκφοβισμού εμφανίστηκε να είναι ο εκφοβισμός μέσω κοινωνικών δικτύων και ιστοσελίδων, στην συνέχεια ο εκφοβισμός μέσω άμεσων μηνυμάτων και ο εκφοβισμός στα παράθυρα συζητήσεων. Διαπιστώθηκε επίσης ότι ο θύτης και το θύμα δεν παρουσιάζουν καμία διαφορά όσο αφορά το φύλο και εμφανίζονται και οι δύο να έχουν ψυχολογικές διαταραχές. Πιο αναλυτικά ο θύτης είναι μεγαλύτερης ή ίδιας ηλικίας με το θύμα με χαμηλή σχολική επίδοση, έχει φίλους και ασκεί επιρροή σ' αυτούς. Νιώθει δύναμη και διασκεδάζει προβαίνοντας σε κυβερνοεκφοβισμό και αποτελεί γι' αυτόν μέσο εκδίκησης και υπερίσχυσης. Αντίθετα το θύμα είναι άτομο με υψηλές σχολικές επιδόσεις και συναισθηματικά προβλήματα. Τέλος ως επιπτώσεις του κυβερνοεκφοβισμού εμφανίζονται θυμός, απογοήτευση, λύπη, ντροπή, φόβο άγχος, απουσία από το σχολείο, απομάκρυνση από τους φίλους, διακοπή χρήσης τεχνολογιών, προβλήματα στην σχολική επίδοση, αυτοκτονικούς ενδοιασμούς και σε κάποιες περιπτώσεις αυτοκτονία. Οι ίδιοι οι έφηβοι σε αρκετές περιπτώσεις φαίνεται να έχουν μια εντελώς διαφορετική άποψη όσο άφορα το συγκεκριμένο φαινόμενο αφού μέχρι στιγμής δεν υπάρχει πλήρης και σωστή ενημέρωση, γι' αυτό και έχει ενδιαφέρον να γίνει μια σύγκριση της πραγματικής διάστασης που έχει το φαινόμενο μέχρι στιγμής και της αντίληψης που έχουν οι ίδιοι οι έφηβοι γι αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ-ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η υφιστάμενη έρευνα εξετάζει την αντίληψη για το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού κατά την εφηβική ηλικία. Ως μονάδες ανάλυσης η παρούσα έρευνα είχε τα άτομα, δηλαδή τους έφηβους ηλικίας 13 έως 18,γι'αυτό και η έρευνα διεκπεραιώνεται σε μικροεπίπεδο. Επίκεντρο του ενδιαφέροντος της έρευνας είναι η αίσθηση που υπάρχει για τον κυβερνοεκφοβισμό ανάμεσα στους εφήβους. Έχοντας αυτό ως άξονα αναφοράς, τίθενται για μελέτη τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα.

1. Υπάρχει έξαρση του εκφοβισμού με την χρήση του Διαδικτύου;
Στόχος του ερευνητικού ερωτήματος είναι να εξεταστεί κατά πόσο οι έφηβοι πιστεύουν ότι το διαδίκτυο επέδρασε στην έξαρση του εκφοβισμού. Συγκεκριμένα ερευνήθηκε η προσοχή που πιστεύουν ότι δίνεται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης τους γονείς και τους δασκάλους για τον κυβερνοεκφοβισμό.
2. Ποια είναι η μορφή του κυβερνοεκφοβισμού;
Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εξετάζει την μορφή που πιστεύουν οι έφηβοι ότι έχει ο κυβερνοεκφοβισμός. Δηλαδή το είδος και το μέσο μέσω του οποίου εξελίσσεται το φαινόμενο. Συγκεκριμένα ο έφηβος δηλώνει μέσα από ερωτήσεις που συμπεριλαμβάνονται στα μέσα συλλογής δεδομένων αν διαφωνεί ή συμφωνεί με διάφορες δηλώσεις που αφορούν την μορφή του κυβερνοεκφοβισμού.
3. Ποίο είναι το προφίλ των θυμάτων και των θυτών του κυβερνοεκφοβισμού;
Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα εξετάζει την εικόνα που έχουν έφηβοι σχετικά με το πως μπορεί να είναι ο θύτης και το θύμα. Μέσα από τις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής που συμπεριλαμβάνονται στα μέσα συλλογής δεδομένων καλύπτονται οι τομείς βάση των οποίων διαμορφώνεται η άποψη για το θύμα και τον θύτη.
4. Ποιές είναι οι επιπτώσεις του κυβερνοεκφοβισμού;
Το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα εξετάζει την αντίληψη γύρω από τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει ένα τέτοιο φαινόμενο στην εφηβική ηλικία. Οι επιπτώσεις μπορεί να αφορούν αρνητικά συναισθήματα, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αλλαγές στην σχολική επίδοση ακόμη και αυτοκτονικούς ενδοιασμούς.

Έχοντας σαν άξονα αναφοράς τα πιο πάνω περιγραφικά ερευνητικά ερωτήματα, εξετάζονται στην παρούσα έρευνα οι πιο κάτω υποθέσεις:

Υπόθεση 1: Υπάρχει αύξηση του κυβερνοεκφοβισμού αλλά όχι έξαρση³ του.

Υπόθεση 2: Ο εκφοβισμός στο σχολικό περιβάλλον είναι πιο συχνός από τον κυβερνοεκφοβισμό.

Υπόθεση 3: Ως μορφές επικρατούν εξίσου οι απειλές και οι προσβολές.

³ Η αύξηση και η έξαρση υποδηλώνεται βάση των στατιστικών στοιχείων που υπάρχουν για τον σχολικό εκφοβισμό.

Υπόθεση 4: Πιο συχνό μέσο ασκήσεις εκφοβισμού είναι εκφοβισμός μέσω κοινωνικών δικτύων.

Υπόθεση 5: Το θύμα και ο θύτης δεν παρουσιάζουν διαφορά ως προς το φύλο.

Υπόθεση 6: Το θύμα είναι άτομο με ψηλές σχολικές επιδόσεις, αδύναμο με συναισθηματικά προβλήματα.

Υπόθεση 7: Ο θύτης είναι μεγαλύτερης ή ίδιας ηλικίας με το θύμα με χαμηλή σχολική επίδοση, έχει φίλους και ασκεί επιρροή. Νιώθει δύναμη και διασκεδάζει προβαίνοντας σε κυβερνοεκφοβισμό και αποτελεί γι' αυτόν μέσω εκδίκησης και υπερίσχυσης.

Υπόθεση 8: Ως επιπτώσεις του κυβερνοεκφοβισμού παρουσιάζονται θυμός, απογοήτευση, λύπη, ντροπή, φόβος, άγχος, απουσία από το σχολείο, απομάκρυνση από τους φίλους, διακοπή χρήσης τεχνολογιών, προβλήματα στην σχολική επίδοση, αυτοκτονικούς ενδοιασμούς και σε κάποιες περιπτώσεις αυτοκτονία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η έρευνα που διεκπεραιώνεται είναι περιγραφική, αφού σαν στόχο έχει να περιγράψει την αντίληψη των εφήβων σχετικά με τον κυβερνοεκφοβισμό

5.1 Διαδικασία εκτέλεσης έρευνας.

Αρχικά έγινε βιβλιογραφική επισκόπηση με αποτέλεσμα να καταγραφεί η μέχρι τώρα εικόνα του κυβερνοεκφοβισμού. Ακολούθως έγινε χορήγηση ερωτηματολογίου στα άτομα που συμπεριλαμβάνονταν στο δείγμα διεξαγωγής της παρούσας έρευνας με σκοπό να γίνει μια πρώτη καταγραφή της μέχρι τώρα εικόνας του κυβερνοεκφοβισμού στην κυπριακή κοινωνία. Οι συμμετέχοντες αποτελούσαν δείγμα ευκολίας αφού το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά και αφορούσε συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα. Αφού χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο, ακολούθησε ανάλυση του. Έπειτα βάση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου αλλά και με απώτερο σκοπό να ισχυροποιηθούν τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων προέβηκα σε 10 εις βάθος ημιδομημένες συνεντεύξεις. Τα αποτελέσματα από την ποιοτική ανάλυση των συνεντεύξεων εμπλούτισαν τα αποτελέσματα από τις αναλύσεις. Τέλος, έγινε σύγκριση των αποτελεσμάτων από την βιβλιογραφική ανασκόπηση με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων και των συνεντεύξεων για να εξεταστεί αν η αντίληψη των εφήβων για τον κυβερνοεκφοβισμό είναι σωστή ή λανθασμένη.

5.2 Μέσα συλλογής δεδομένων.

Η έρευνα διεκπεραιώνεται μέσα από ένα συνδυασμό ποιοτικής και ποσοτικής μεθοδολογίας με εργαλεία συλλογής δεδομένων τα ερωτηματολόγια και τις ημιδομημένες συνεντεύξεις. Ο συνδυασμός αυτός έγινε με σκοπό να υπάρξει βαθύτερη και πιο εμπειριστατωμένη μελέτη του υπό μελέτη θέματος αλλά και γιατί κάποια ευρήματα που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια ήταν σημαντικά να ερευνηθούν περαιτέρω.

Αφού έγινε η εννοιοποίηση και η λειτουργικοποίηση των εννοιών των υπό μελέτη ερευνητικών ερωτημάτων, προέκυψε το ερωτηματολόγιο το οποίο χορηγήθηκε ηλεκτρονικά. Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε πέντε μέρη με σκοπό να είναι ξεκάθαρα και διαχωρισμένα τα θέματα με τα οποία ασχολείται η υφιστάμενη έρευνα. Συγκεκριμένα το μέρος Α', περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικές με την συχνότητα χρήσης των νέων τεχνολογιών. Στο μέρος Β' οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν με ναι ή όχι στην ερώτηση. Αν απαντήσουν ναι συνεχίζουν την απάντηση ερωτήσεων σχετικά με τον κυβερνοεκφοβισμό που είναι διαμορφωμένες με κλίμακα Likert (πχ., συμφωνώ απόλυτα, δεν είμαι σίγουρος, διαφωνώ) ενώ αν απαντήσουν όχι παραπέμπονται στο μέρος Δ'. Στο μέρος Γ' υπάρχουν ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής όπου οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν κάποια στοιχεία που πιθανών να υφίστανται στις περιπτώσεις που τους δηλώνετε. Στο μέρος Δ' υπάρχουν δύο ερωτήσεις διατακτικής κλίμακας που αφορούν προσωπικές εμπειρίες του

συμμετέχοντα γι αυτό και υπάρχει η επιλογή να μην απαντήσει. Τέλος στο μέρος Ε' ζητείται από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν τα δημογραφικά τους στοιχεία δηλαδή το φύλο τους.

Όσον αφορά τις συνεντεύξεις βάθους, επιλέχθηκε ημιδομημένος τύπος για την διεξαγωγή τους. Οι συμμετέχοντες μέσα από τις εισαγωγικές ερωτήσεις οι οποίες δεν είναι τόσο συγκεκριμένες, έρχονται σε επαφή με το θέμα που εξετάζει η υφιστάμενη έρευνα. Στην συνέχεια ακολουθούν κάποιες τυποποιημένες ερωτήσεις που πηγάζουν από τα ερευνητικά ερωτήματα και είναι ανοικτού τύπου για να μπορούν οι συμμετέχοντες να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις περί του θέματος. Περαιτέρω μέσα από προκαθορισμένες ερωτήσεις εξετάζονται τα συναισθήματα αλλά και η εμπειρία του συμμετέχοντα ως θύμα κυβερνοεκφοβισμού. Γι 'αυτό τον λόγο οι συνεντεύξεις προχωρούν σε ένα στάδιο πιο πάνω από τα ερωτηματολόγια. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ζητείται από τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν ή να προσθέσουν κάτι περισσότερο αν οι απαντήσεις τους είναι ελλιπείς. Σε όλες τις περιπτώσεις οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνούνται και απομαγνητοφωνούνται, με απώτερο σκοπό τη σωστή κωδικοποίηση τους για την εξαγωγή έγκυρων αποτελεσμάτων.

5.3 Πληθυσμός Ενδιαφέροντος και Δειγματοληψία

Πληθυσμός ενδιαφέροντος για την διεκπεραίωση της έρευνας αυτής είναι όλοι οι έφηβοι ηλικίας 13 έως 18. Η ηλικία αυτή επιλέχθηκε γιατί σύμφωνα με τους Trouller και Hanel (2010), είναι η ηλικία στην οποία συμβαίνει πιο έντονα το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού. Το ποσοτικό ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 100 άτομα ηλεκτρονικά, τα οποία επιλέχθηκαν αρχικά με δειγματοληψία ευκολίας πρόσβασης του ερευνητή και στην συνέχεια ακολουθήθηκε το φαινόμενο της χιονοστιβάδας. Οι συμμετέχοντες που λαμβάνουν μέρος στις συνεντεύξεις στο δεύτερο μέρος διεξαγωγής της έρευνας επιλέχθηκαν προκαθορισμένα δηλαδή στηριζόμενη στο γεγονός ότι είχαν απαντήσει στο ερωτηματολόγιο ότι ήταν θύματα κυβερνοεκφοβισμού. Πάρθηκαν συνολικά 10 συνεντεύξεις. Τα κριτήρια επιλογής των συμμετεχόντων ήταν να ανήκουν στην προαναφερόμενη ηλικιακή ομάδα και να διαθέτουν κάποιο λογαριασμό σε κοινωνικό δίκτυο ή σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα της έρευνας λόγω του μικρού αριθμού δείγματος δεν μπορούν να γενικευτούν στο γενικότερο πληθυσμό. Τα αποτελέσματα της έρευνας έχουν σαν στόχο να απαντήσουν συγκεκριμένα ερωτήματα, με βάση το δείγμα και να προσφέρουν γενικότερες ιδέες για περαιτέρω έρευνα γύρω από το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού. Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η υφιστάμενη έρευνα ισχύουν μόνο για το συγκεκριμένο δείγμα της έρευνας.

5.4 Ηθικά ζητήματα

Τονίζεται ότι λόγω της ηλικίας των συμμετεχόντων στην έρευνα επιβαλλόταν η γονική συναίνεση ή οποία και ζητήθηκε προκειμένου να διεκπεραιωθεί η έρευνα (Βλέπε παράρτημα 1). Παράλληλα για σκοπούς ηθικών ζητημάτων εξασφαλίστηκε η ανωνυμία των

συμμετεχόντων τόσο στα ερωτηματολόγια όσο και στις συνεντεύξεις, ενώ οι συμμετέχοντες που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις ενημερώθηκαν για την ηχογράφηση τους και για την χρήση αποσπασμάτων από τα λεγόμενα τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

6.1 Ανάλυση δεδομένων ερωτηματολογίου

Οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν ανάλογα με τις επιλογές και έτσι υπήρχαν συνολικά σε κάθε στήλη τα άτομα που επέλεξαν την συγκεκριμένη απάντηση. Εκτενέστερα, μέσα από την επιλογή Insert Chart περιγράφηκαν όλες οι μεταβλητές του ερωτηματολογίου. Για την λεπτομερή περιγραφή των μεταβλητών εκτός από τους πίνακες που προκύπτουν χρησιμοποιήθηκαν και γραφήματα όπως ραβδογράμματα, γραφήματα κλπ.

6.2 Ανάλυση δεδομένων συνεντεύξεων

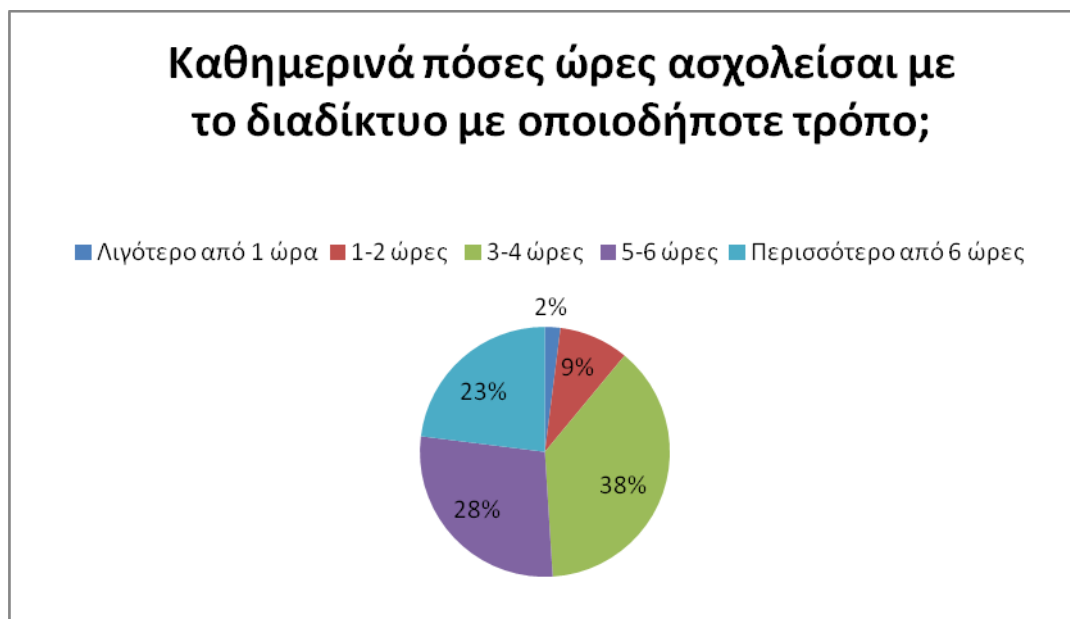
Οι δέκα συνεντευζιαζόμενοι που έλαβαν μέρος στην διαδικασία των συνεντεύξεων βάθους, αρχικά ηχογραφήθηκαν. Στην συνέχεια κάθε συνέντευξη απομαγνητοφωνήθηκε έτσι ώστε να υπάρχουν καταγραμμένα τα όσα ειπώθηκαν για να μπορεί να γίνει ασφαλής ανάλυση τους. Ακολούθως οι συνεντεύξεις κωδικοποιήθηκαν ούτως ώστε να μπορούν να εντοπίζονται οι ομοιότητες και διαφορές στα λεγόμενα των συμμετεχόντων όσο αφορά την αντίληψη τους για τον κυβερνοεκφοβισμό άλλα και την εμπειρία τους ως θύματα. Έπειτα δημιουργήθηκαν εννοιολογικοί χάρτες οι οποίοι κριθήκαν απαραίτητη για την έκβαση αποτελεσμάτων. Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τις συνεντεύξεις εις βάθους χρησιμοποιούνται αυτούσια κάποια αποσπάσματα που ειπώθηκαν από τους συμμετέχοντες προκειμένου η παρουσίαση των αποτελεσμάτων να είναι πιο έγκυρη και πιο περιγραφική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Έπειτα από την συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων, τόσο από τα ερωτηματολόγια όσο και από τις συνεντεύξεις προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα που απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα που εξετάζει η υφιστάμενη έρευνα.

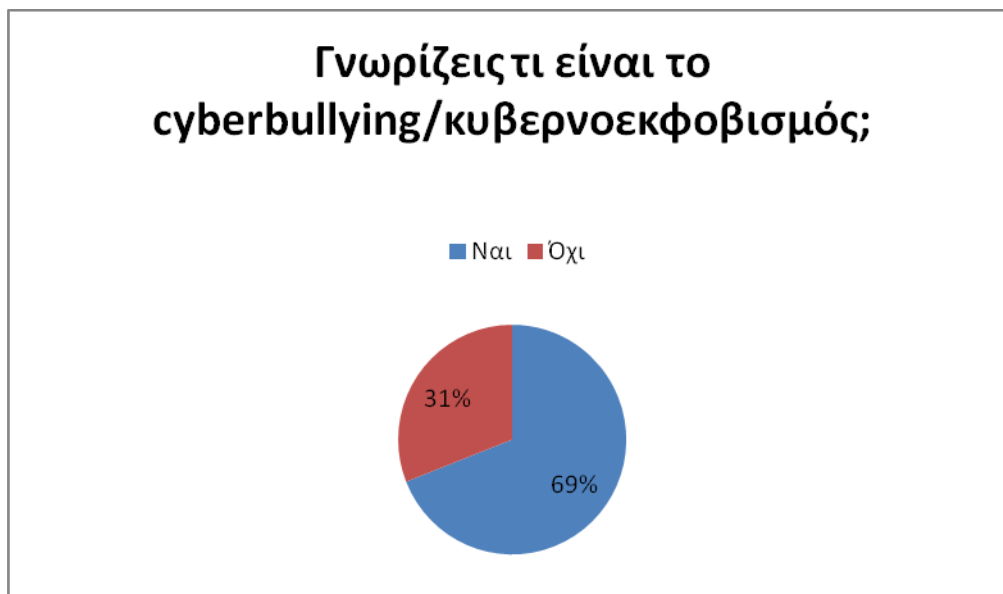
Αρχικά παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από την περιγραφική ανάλυση των ερωτηματολογίων. Στην συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τις συνεντεύξεις μετά από την ηχογράφηση και απομαγνητοφώνηση τους και έπειτα από την κωδικοποίηση και την ανάλυση τους.

Ξεκινώντας εξετάστηκε το χρονικό διάστημα που οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και διαθέτουν κινητό τηλέφωνο. Διαφάνηκε ότι οι πλείστοι συμμετέχοντες έχουν κινητό τηλέφωνο τα τελευταία πέντε με έξι χρόνια με ποσοστό 46 τοις εκατόν, ενώ αρκετά μεγάλο ποσοστό 22 τοις εκατόν διαθέτει κινητό τα τελευταία τρία με τέσσερα χρόνια. Παράλληλα εξίσου ψηλό ήταν το ποσοστό των συμμετεχόντων που αποτελούν χρήστες του διαδικτύου εδώ και αρκετό διάστημα. Συγκεκριμένα το 41 τοις εκατόν αποτελούν χρήστες του διαδικτύου τα τελευταία πέντε με έξι χρόνια ενώ το 32 τοις εκατόν τα τελευταία τρία με τέσσερα χρόνια. Επίσης το 99 τοις εκατόν των συμμετεχόντων διαθέτει κάποιο λογαριασμό σε κοινωνικό δίκτυο και έχει το δικό του λογαριασμό σε κάποιο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Παράλληλα, στην ερώτηση που αφορούσε τις ώρες κατά την διάρκεια της ημέρας που οι συμμετέχοντες ασχολούνται με το διαδίκτυο με οποιοδήποτε τρόπο το 38 τοις εκατόν δήλωσαν τρεις με τέσσερις ώρες, ενώ 28 τοις εκατόν δήλωσαν πέντε με έξι ώρες. Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό 23 τοις εκατόν κάνει χρήση του διαδικτύου καθημερινά πάνω από έξι ώρες γεγονός που ενισχύει την άποψη των Hinduja και Patchin (2009) , για την εξαρτημένη συμπεριφορά που παρουσιάζουν οι νέοι όσο αφορά την χρήση του διαδικτύου.

Διάγραμμα 1 : Ώρες ασχολίας με το Διαδίκτυο καθημερινά.

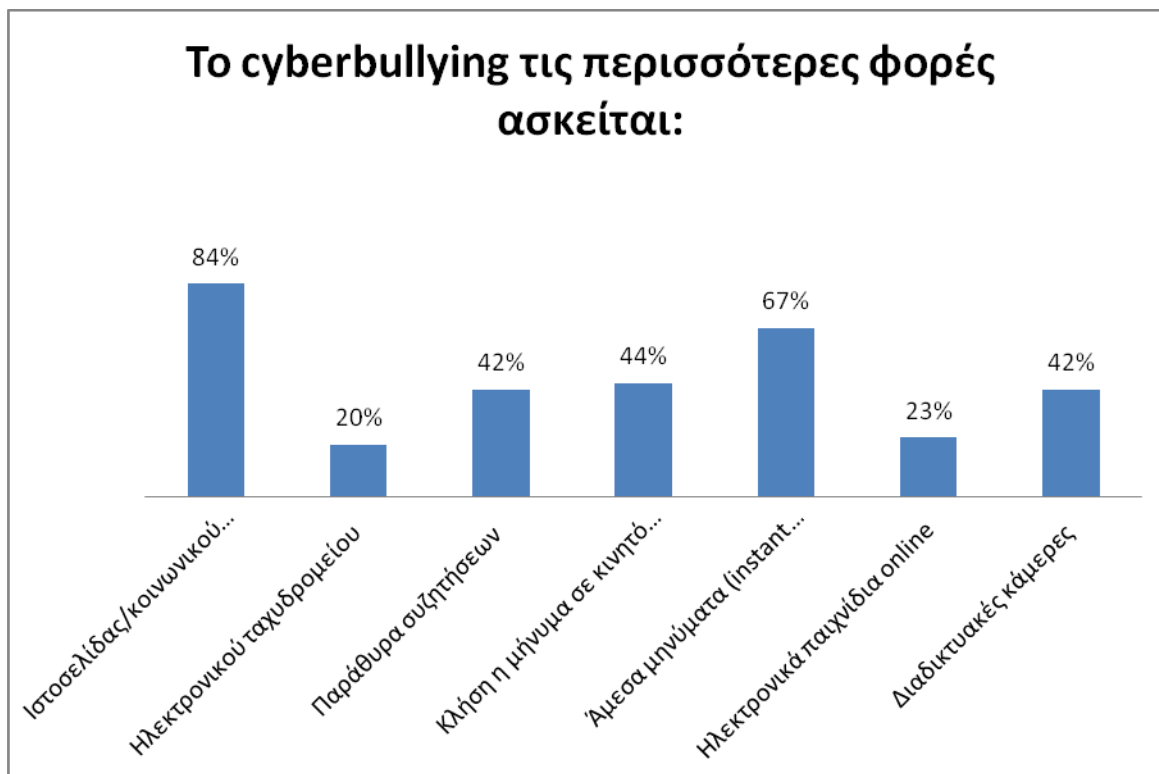
Περαιτέρω, μέσα από την ανάλυση του ερωτηματολογίου οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι γνωρίζουν τι είναι ο κυβερνοεκφοβισμός, με ποσοστό 69 τοις εκατόν. Ωστόσο το υπόλοιπο δείγμα 31 τοις εκατόν δήλωσε πως δεν γνωρίζει ή δεν ήταν σε θέση να αντιληφτεί και να κατανοήσει τον ορισμό του διαδικτυακού εκφοβισμού. Αυτό επικυρώνει την άποψη των Sabella, Patchin και Hinduja (2013), που διέγνευσαν το μύθο που υπήρχε σχετικά με γεγονός ότι πλέον το κάθε άτομο είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται και να γνωρίζει τον κυβερνοεκφοβισμό.

Διάγραμμα 2: Γνώση για το τι είναι ο κυβερνοεκφοβισμός.

Από το ποσοστό των συμμετεχόντων που απάντησαν ναι στην ερώτηση σχετικά με τον κυβερνοεκφοβισμό οι πλειονότητα συμφώνησε με την δήλωση ότι η παρενόχληση μέσω διαδικτύου είναι πιο συχνή από την παρενόχληση στο σχολικό περιβάλλον με ποσοστό 57 τοις εκατόν, ενώ το 14 τοις εκατόν συμφώνησε απόλυτα. Μόνο έξι από τους 69 (9 τοις εκατόν) διαφώνησαν με την πιο πάνω δήλωση. Περαιτέρω το 54 τοις εκατόν συμφώνησε ότι ο κυβερνοεκφοβισμός βρίσκεται σε έξαρση ενώ μόνο το 3 τοις εκατόν διαφώνησε απόλυτα με την δήλωση αυτή. Ένας σημαντικός αριθμός (22 τοις εκατόν) δήλωσε πως δεν είναι σίγουροι. Στην δήλωση που αφορούσε την αύξηση των αναφορών κατά την διάρκεια του τελευταίου χρόνου για περιστατικά που αφορούν τον κυβερνοεκφοβισμό το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (42 τοις εκατόν) συμφώνησε. Υψηλό ποσοστό συμφωνίας λαμβάνει επίσης και η δήλωση που αφορά την συχνότερη προβολή του φαινομένου από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης τον τελευταίο ένα χρόνο, συγκεκριμένα το 43 τοις εκατόν δήλωσε ότι συμφωνεί. Ωστόσο το 36 τοις εκατόν δήλωσε πως δεν γνωρίζει ενώ μόνο το 7 τοις εκατόν διαφώνησε. Παρόλα αυτά στη δήλωση που αφορούσε το ότι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης δεν δίνουν την απαραίτητη προσοχή στον κυβερνοεκφοβισμό, το 33 τοις εκατόν συμφώνησε. Όσον αφορά την δήλωση ότι οι δάσκαλοι δεν έχουν γνώση σχετικά με το φαινόμενο το 30 τοις εκατόν διαφώνησε ενώ το 24 τοις εκατόν δεύτερο σε σειρά μεγαλύτερο ποσοστό, συμφώνησε. Αντίθετα σε παρόμοια δήλωση που αφορούσε τους γονείς το 34 τοις εκατόν συμφώνησε πως οι γονείς δεν γνωρίζουν για τον κυβερνοεκφοβισμό ενώ το 25 τοις εκατόν διαφώνησε. Ακόμη σε ποσοστό 44 τοις εκατόν, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν απόλυτα ότι ο κυβερνοεκφοβισμός εμφανίζεται υπό την μορφή απειλής και προσβολής.

Αξιόλογο είναι το γεγονός ότι το 84 τοις εκατόν των συμμετεχόντων που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο και γνώριζαν τι είναι ο κυβερνοεκφοβισμός δηλώνουν ότι ασκείται πιο συχνά μέσω ιστοσελίδων και κοινωνικών δικτύων, ενώ δεύτερος στην σειρά με ποσοστό 67 τοις εκατόν είναι ο εκφοβισμός μέσω άμεσων μηνυμάτων (instant massager, Google talk, ichtat). Αξίζει να σημειωθεί ότι σχετικά υψηλό (42 τοις εκατόν) ήταν και το ποσοστό των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι ο κυβερνοεκφοβισμός είναι πιθανόν να ασκείται και μέσω διαδικτυακής κάμερας.

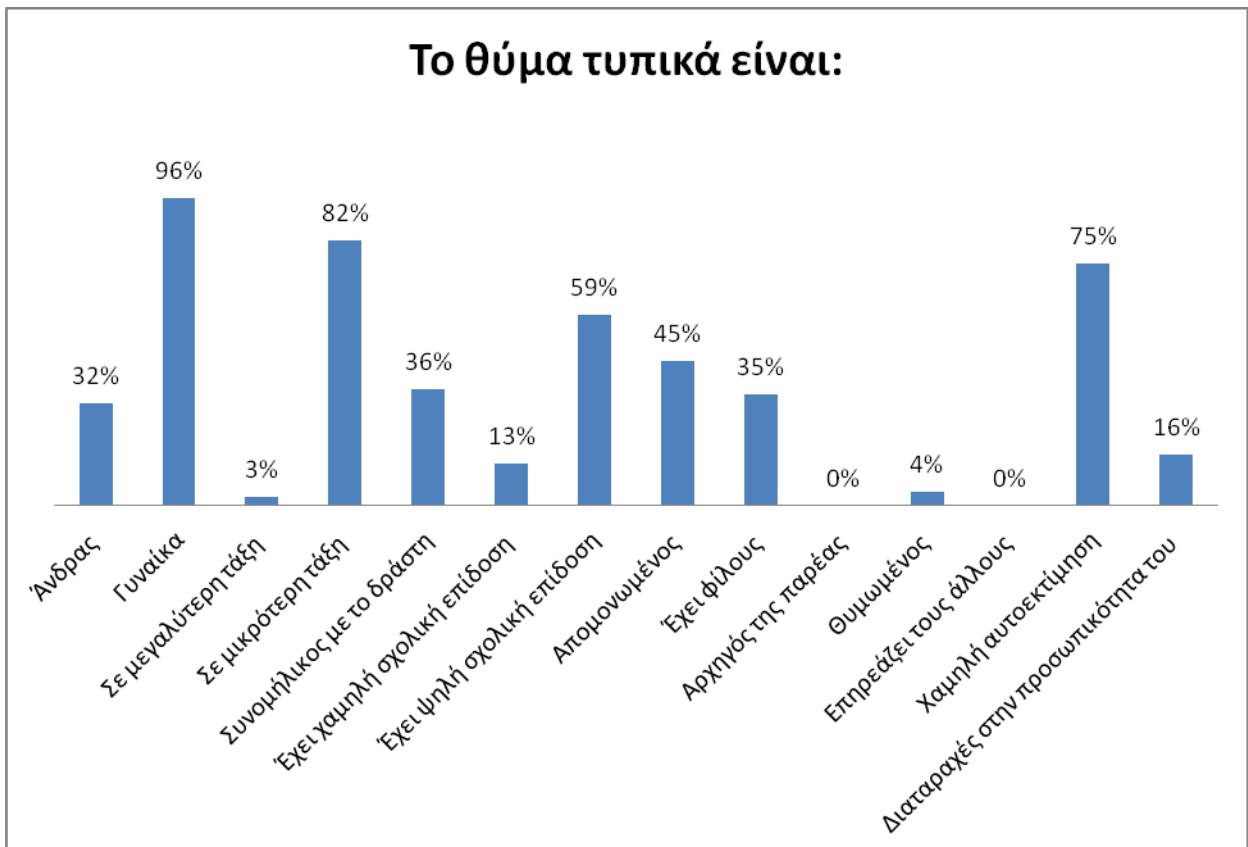

Διάγραμμα 3: Μέσο το οποίο ασκείται πιο συχνά ο κυβερνοεκφοβισμός.

Σχετικά με τη δήλωση για σκιαγράφηση του προφίλ του δράστη το 90 τοις εκατόν των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι ο δράστης υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να είναι άντρας ενώ μόλις το 30 τοις εκατόν δήλωσε ότι μπορεί να είναι και γυναίκα. Επίσης το 78 τοις εκατόν πιστεύει ότι ο δράστης ανήκει σε μεγαλύτερη τάξη, το 62 τοις εκατόν ότι έχει χαμηλή σχολική επίδοση, το 70 τοις εκατόν ότι έχει φίλους και συγκεκριμένα ότι είναι αρχηγός της παρέας (80 τοις εκατόν). Ακόμη, το 61 τοις εκατόν πιστεύει πως ο δράστης ασκεί επιρροή σε άλλους. Το 64 τοις εκατόν θεωρεί ότι ο δράστης θέλει προσοχή γι αυτό και προβαίνει στην άσκηση εκφοβισμού και το 70 τοις εκατόν πως νιώθει δύναμη. Αξίζει επίσης να αναφερθεί πως ένα μικρότερο ποσοστό 49 τοις εκατόν υποστηρίζει πως ο δράστης παρουσιάζει διαταραχές όσο αφορά την προσωπικότητα του και είναι θυμωμένος κάτι που διαπίστωσαν και στην έρευνα τους οι Sourander, Klomek, Ikonen, Lindroos, Luntamo, Koskelainen και Helenius (2010). Όσον αφορά το προφίλ του θύματος σε αντίθεση με τις δηλώσεις για τον δράστη το μεγαλύτερο ποσοστό 96 τοις εκατόν θεωρεί πως η γυναίκα εμφανίζεται πιο συχνά θύμα του κυβερνοεκφοβισμού. Επίσης το 83 τοις εκατόν των συμμετεχόντων δήλωσαν πως το θύμα ανήκει σε μικρότερη τάξη από τον δράστη ενώ παράλληλα 41 από τους 69 δήλωσαν ότι έχει υψηλή σχολική επίδοση. Ένα μεγάλο ποσοστό (75 τοις εκατόν) δήλωσε ότι το θύμα έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση. Κανένας δεν δήλωσε ότι το θύμα μπορεί να επηρεάσει άλλους και να είναι αρχηγός σε μια παρέα.

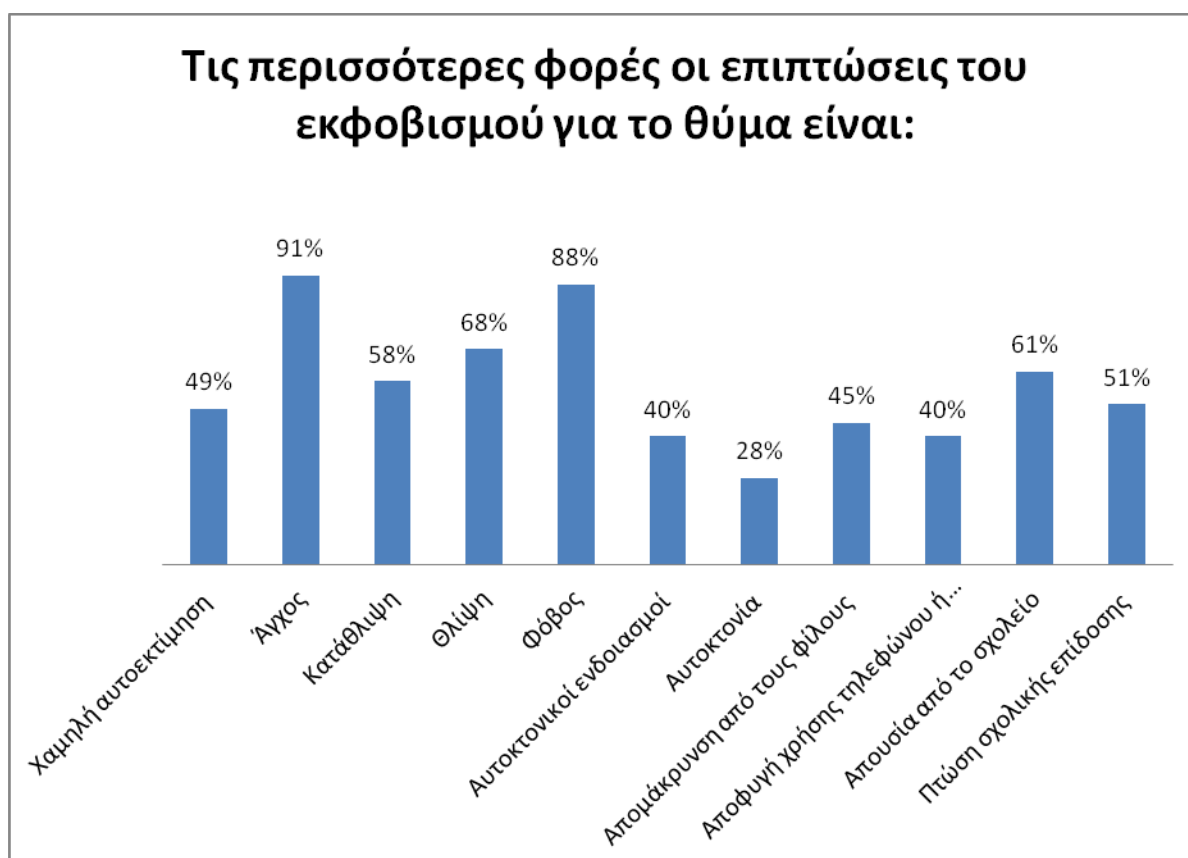

Διάγραμμα 4: Προφίλ δράστη.

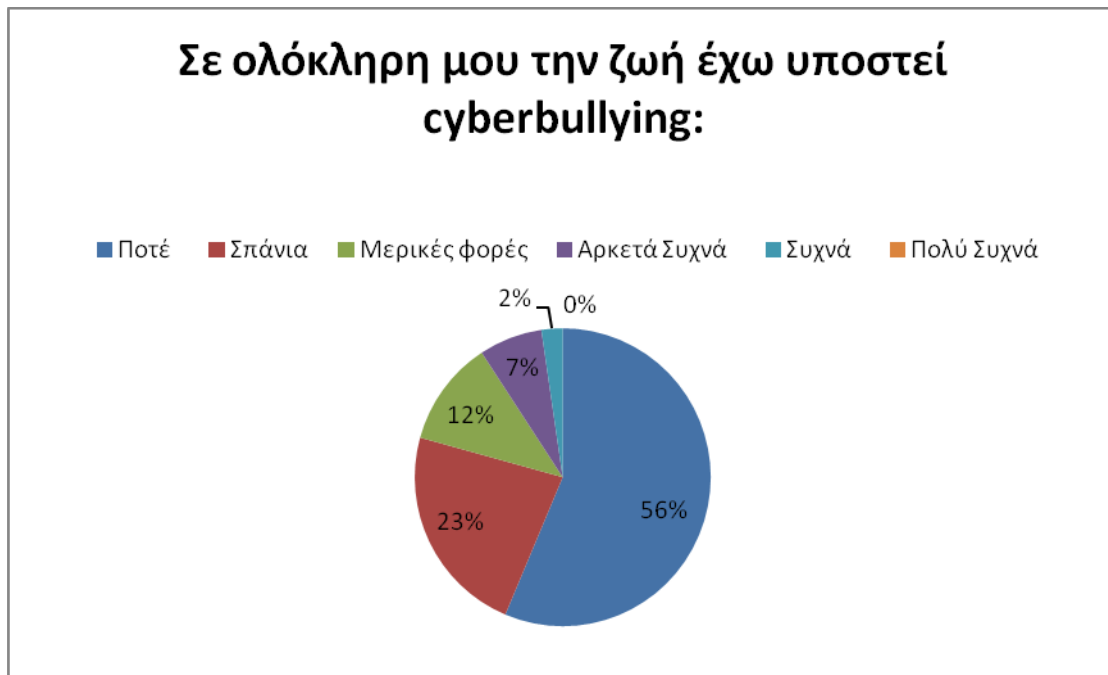
Διάγραμμα 5: Προφίλ θύματος.

Σχετικά με τις επιπτώσεις του κυβερνοεκφοβισμού διαφάνηκε σε ποσοστό 91 τοις εκατόν, ότι το θύμα πιο συχνά αντιμετωπίζει άγχος. Επίσης 88 τοις εκατόν δήλωσε πως το θύμα αντιμετωπίζει φόβο, 68 τοις εκατόν θλίψη και 61 τοις εκατόν απουσία από το σχολείο. Ωστόσο και στις άλλες επιλογές υπήρχαν σχετικά ψηλά ποσοστά απαντήσεων από τους συμμετέχοντες. Συγκεκριμένα το 49 τοις εκατόν των συμμετεχόντων δήλωσε ότι το θύμα πιθανόν να έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση, το 58 τοις εκατόν κατάθλιψη και το 51 τοις εκατόν πτώση στην σχολική επίδοση. Οι αυτοκτονικοί ενδοιασμοί και η αποφυγή της χρήσης τηλεφώνου ή του Η/Υ θεωρήθηκαν από το 40 τοις εκατόν των συμμετεχόντων ότι είναι πιθανές επιπτώσεις. Τέλος η αυτοκτονία θεωρήθηκε ως επίπτωση από το 28 τοις εκατόν των ερωτώμενων.

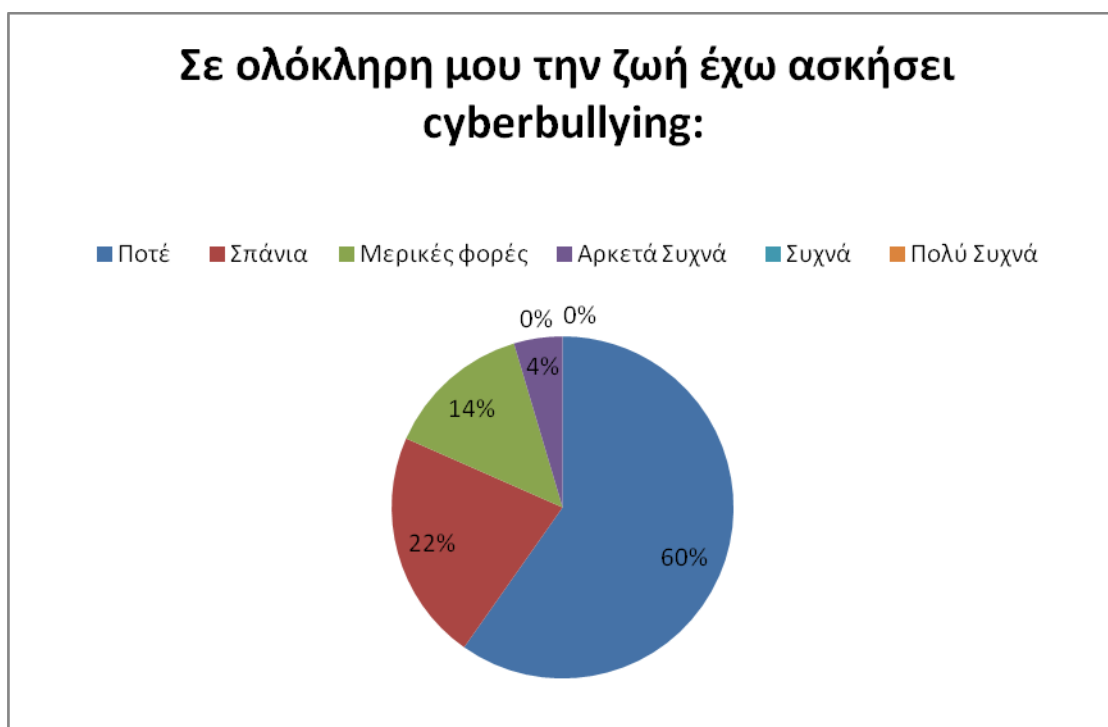

Διάγραμμα 6: Επιπτώσεις εκφοβισμού για το θύμα.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι σε ερώτηση που αφορούσε αν οι συμμετέχοντες ήταν θύματα ή θύτες του κυβερνοεκφοβισμού ποσοστό 23 τοις εκατόν δήλωσε ότι σπάνια ήταν θύμα και 22 τοις εκατόν σπάνια ότι ήταν θύτης. Παράλληλα 12 τοις εκατόν δήλωσε ότι ήταν μερικές φορές θύμα, 7 τοις εκατόν αρκετά συχνά ενώ 2 τοις εκατόν συχνά. Κανένας δεν δήλωσε ότι ήταν πολύ συχνά θύμα του κυβερνοεκφοβισμού ενώ το 56 τοις εκατόν δήλωσαν πως τότε δεν ήταν θύματα. Αντίστοιχα 12 από τους 69 (14 τοις εκατόν) ήταν θύτες μερικές φορές και 4 τοις εκατόν αρκετά συχνά. Το υπόλοιπο ποσοστό των συμμετεχόντων, 60 τοις εκατόν δήλωσαν πως ποτέ δεν ήταν θύτες.

Διάγραμμα 7: Θύματα κυβερνοεκφοβισμού.

Διάγραμμα 8: Άσκηση κυβερνοεκφοβισμού.

Μέσα από την στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου, σε γενικότερο πλαίσιο διαφαίνεται ότι υπάρχει αυξημένη χρήση της τεχνολογίας και του Διαδικτύου από τους εφήβους από πολύ μικρή ηλικία. Ωστόσο παρά το γεγονός αυτό ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων αδυνατούσε να κατανοήσει ή δεν γνώριζε για τον κυβερνοεκφοβισμό. Το μεγαλύτερο ποσοστό γνωρίζοντας το φαινόμενο πιστεύει πως ο κυβερνοεκφοβισμός βρίσκεται σε έξαρση και είναι πιο συχνός από τον εκφοβισμό στο σχολικό περιβάλλον. Επίσης θεωρεί πως τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης οφείλουν να προβάλλουν πιο έντονα το γεγονός αν και τον τελευταίο χρόνο δήλωσαν πως έχουν αυξηθεί οι αναφορές γύρω από το φαινόμενο αυτό. Παράλληλα οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα έχουν την εντύπωση ότι οι γονείς δεν είναι αρκετά ενημερωμένοι για τον κυβερνοεκφοβισμό σε αντίθεση με τους δασκάλους. Θεωρούν τις απειλές και τις προσβολές εξίσου συχνές ως μορφές του κυβερνοεκφοβισμού. Οι ιστοσελίδες /τα κοινωνικά δίκτυα και τα άμεσα μηνύματα είναι τα πιο συχνά μέσα άσκησης κυβερνοεκφοβισμού κατά την άποψη των συμμετεχόντων. Ενδιαφέροντα είναι η γνώμη που υπάρχει όσο αφορά τα προφίλ του δράστη και του θύματος η οποία θα αναλυθεί περισσότερο στα συμπεράσματα αφού θεωρείται ότι ο δράστης είναι ανδρικού φύλου και το θύμα γυναικείου, κάτι που δεν υφίσταται βάση των σχετικών ερευνών. Όσο αφορά τις επιπτώσεις του κυβερνοεκφοβισμού υπάρχει η αντίληψη ότι το θύμα πιο συχνά βρίσκεται αντιμέτωπός με το άγχος και το φόβο. Τέλος, φαίνεται ότι ποσοστό 40 τοις εκατόν των ερωτώμενων, είχε κάποια σχέση με τον κυβερνοεκφοβισμό είτε σπάνια είτε συχνά. Το αποτέλεσμα αυτό άξιζε και ερευνήθηκε περισσότερο εις βάθος μέσα από τις συνεντεύξεις.

Παίρνοντας ως άξονα αναφοράς τα αποτελέσματα που προέκυψαν μέσα από την ανάλυση του ερωτηματολογίου, διεκπεραιώθηκαν οι ημιδομημένες συνεντεύξεις. Πιο κάτω ακολουθούν με λεπτομέρεια τα αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Αρχικά επιβεβαιώνουμε μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων ότι τα νεαρά άτομα αφιερώνουν αρκετές ώρες καθημερινά στο Διαδίκτυο. Επίσης διαπιστώνεται ότι τα άτομα αυτής της ηλικίας από πολύ νωρίς είχαν στην κατοχή τους κινητό τηλέφωνο και ήταν χρήστες του διαδικτύου. Έτσι ισχυροποιούνται τα αποτελέσματα της έρευνας των Troullier και Hanel, (2010) που αναφέρουν ότι τα άτομα που κάνουν συχνή χρήση των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου είναι πιο εύκολο να είναι θύματα εκφοβισμού. Συγκεκριμένα οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν πως οι ασχολίες τους όσο αφορά το διαδίκτυο είναι η επίσκεψη σε διάφορες σελίδες και η παρουσία τους στο κοινωνικό δίκτυο Facebook.

«... Ασχολούμαι 6 ώρες καθημερινά περίπου με το διαδίκτυο τζαι είτε ένα είμαι Facebook είτε σε κάποια σελίδα με κάτι που με ενδιαφέρει. Έχω κινητό που τα 10 μου τζαι Facebook έκαμα πριν 5 χρόνια.» συμμετέχουσα ηλικίας 17 ετών.

« Το διαδίκτυο εν κάτι που χρησιμοποιώ καθημερινά σχεδόν συνέχεια λόγω του ότι έχω το κινητό τζαι σχεδόν πάντα είμαι είτε Facebook είτε θωρώ κάτι που μου αρέσκει, ακούω μουσική γενικά κάμω διάφορα πράματα. Γενικά τις παραπάνω ώρες της ημέρας είμαι μέσα... Κινητό είχα που τα 11 μου...» συμμετέχοντας ηλικία 15

Μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων διαφάνηκε ότι οι συνεντευζιαζόμενοι γνωρίζουν για τους κινδύνους του διαδικτύου ωστόσο τόνισαν πως πιστεύαν ότι πότε δεν θα

συνέβαινε σε εκείνους. Η στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου έδειξε ότι οι πιο πολλοί από τους συμμετέχοντες δεν γνώριζαν την επίσημη ονομασία του εκφοβισμού μέσω του διαδικτύου και δεν είχαν υπόψη τους ακριβώς περί τίνας πρόκειται. Μέσα από τις συνεντεύξεις ισχυροποιήθηκε το αποτέλεσμα αυτό αφού σχεδόν όλοι οι συνεντευξιζόμενοι πριν από την προσωπική εμπειρία που είχαν δεν γνώριζαν το φαινόμενο.

« Ναι γνωρίζω ότι το διαδίκτυο έσειε πολλούς κινδύνους αλλά στην αρχή έπιστεφκα ότι εν θα μου τύχει κάτι εμένα έτσι εν εδίουν σημασία. Άκουα αλλά ποτέ εν έλαβα σοβαρά υπόψη μου κάτι... για να είμαι ειλικρινής όι πριν πάθω ότι έπαθα εν ήξερα ακριβώς τι ήταν ο εκφοβισμός που το διαδίκτυο ούτε πως ονομάζετε στα ελληνικά, ήξερα στα αγγλικά λόγω του ότι ασχολείται μια διάσημη που μου άρεσκε.» συμμετέχουσα ηλικίας 15 ετών.

Μέσα από τη στατιστική ανάλυση των ερωτηματολογίων διαφάνηκε ότι οι έφηβοι θεωρούν ότι το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού βρίσσετε σε έξαρση και εμφανίζεται να είναι πιο συχνό από το σχολικό εκφοβισμό. Τονίζεται ότι μέσα από την διεξαγωγή των συνεντεύξεων έγινε προσπάθεια να αναπτυχθεί το σημείο αυτό. Η ανάλυση των συνεντεύξεων όμως έδειξε ότι οι συμμετέχοντες της υφιστάμενης έρευνας έχοντας είδη την εμπειρία του κυβερνοεκφοβισμού ναι μεν θεωρούν ότι υπάρχει σταδιακή αύξηση του φαινομένου αλλά όχι έξαρση του όσο αφορά την κυπριακή κοινωνία. Αυτό που γίνεται υπογράμμισαν είναι πιο συχνή προβολή του από τι συνέβαινε στο παρελθόν. Ωστόσο τόνισαν πως χρειάζεται περισσότερη ορθή ενημέρωση από τα Μέσα και καταγραφή του τι πραγματικά συμβαίνει.

« Σίγουρα τα τελευταία χρόνια γίνονται πιο πολλά περιστατικά αλλά σε σημείο έξαρσης εν θεωρώ ότι βρισκούμαστε. Αύξηση ναι υπήρξε αλλά πιστευκω ότι ακόμα ενεν κάτι που συμβαίνει καθημερινά. Είμαι σίγουρος για τούτο γιατί μετά που το έπαθα εγώ ξέρεις γίνεσαι πιο ευαίσθητος ένα μπεις να δεις τι γίνεται εν κάτι που σε κόφτει, είδα ότι παραπάνω εν στο εξωτερικό πιο έντονο τούτος ο εκφοβισμός... Στη Κύπρο τώρα τελευταία εξεκινήσαν να προβάουν τούτο το φαινόμενο αλλά πρέπει να γίνει τζιάλλι προβολή πιο έντονη τζαι πιο σωστή γιατί είμαστε τζαι λιο της φάσης εν θα πάθουμε εμείς έτσι πράμα ποτέ.» συμμετέχοντας ηλικίας 18 ετών.

Παράλληλα οι συνεντευξιζόμενοι δήλωσαν ότι οι γονείς αν δεν εξασκούν επάγγελμα που να σχετίζεται με το φαινόμενο για παράδειγμα αστυνομικός, δάσκαλος, καθηγητής δεν έχουν άμεση γνώση για το διαδίκτυο και πόσο μάλλον για τους κινδύνους του. Οι έφηβοι θεωρούν ότι όσο αφορά το διαδίκτυο γνωρίζουν περισσότερα από τους γονείς τους. Όσο αφορά τους δασκάλους τους πιστεύουν πως σίγουρα γνωρίζουν το φαινόμενο καλύτερα από τους γονείς αλλά δυσκολεύονται να τους μιλήσουν λόγω της απόστασης που υπάρχει μεταξύ δασκάλου-μαθητή.

« Οι γονείς μου εμέναν επειδή εν δάσκαλοι ήξεραν τζαι εμπορέσαν τζαι εβοηθήσαν με όταν αποφάσισα να τους το πω αλλά γενικά θεωρώ ότι ο γονιός εν γνωρίζει καλά το διαδίκτυο τζαι τι το περικλείει. Οι δάσκαλοι που την άλλη σίγουρα εν πιο ενημερωμένοι αλλά εν νομίζω κανένas να νιάθει άνετα να τους μιλήσει τζαι λόγω της ηλικίας τους τζαι λόγω της απόστασης που θέλουν να κρατούν που εμάς ειδικά οι καθηγητές. Μόνο μια καθηγήτρια της οικογενειακής αγωγής ήταν πιο κοντά μας τζαι ένιωθες πιο άνετα να μιλήσεις μαζί της.» συμμετέχουσα ηλικίας 15 ετών.

« Έεε οι γονείς μου σίγουρα εν ήξεραν καν τι ήταν τούτο ή βασικά για να καταλάβουν έπρεπε να κάτσω να τους εξηγήσω τι ήταν το Facebook και ξέρω εγώ, κάτι που εν θα έκαμα για αυτό το αντιμετώπισα μόνος μου» συμμετέχον ηλικίας 16 ετών.

Μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν τόσο τις απειλές όσο και τις προσβολές εξίσου συχνές όσο αφορά την μορφή του εκφοβισμού και υπογράμμισαν ότι κάποιες φορές μπορεί να συνδυάζονται. Οι ερευνητές Bastiaensens, Vandebosch, Poels, Cleemput, DeSmet, και Bourdeaudhuij (2014), διαπίστωσαν ότι τα κοινωνικά δίκτυα είναι το πρώτο μέσο μέσω του οποίου οι έφηβοι δέχονται εκφοβισμό. Η άποψη αυτή ισχυροποιήθηκε τόσο μέσα από την στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας όσο και μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων. Παράλληλα έπειτα από περαιτέρω προσπάθεια ανάπτυξης του σημείου αυτού φάνηκε ότι το Facebook ήταν το επικρατέστερο κοινωνικό δίκτυο μέσω του οποίου τα θύματα δεχτήκαν εκφοβιστική επίθεση. Ο λόγος είναι το γεγονός ότι αποτελεί κάτι με το οποίο όλοι οι έφηβοι έχουν επαφή, θεωρείται πολύ σημαντικό για αυτούς και εκτίθενται αρκετά σε αυτό.

« ...εεε μερικές φορές οι απειλές τζαι οι προσβολές συνδιάζονται... Το Facebook εν το top για έτσι πράματα. Ούλοι εν που τζιμέσα που την παθαίνουν τζαι επειδή είμαστε όλοι μέρα μέσα τζαι εν κάτι που ούλοι έχουμε τζαι ασχολούμαστε πολλά αν θέλει κάποιος να σου κάμει κακό εν που τζιαμέ που να σου κάμει...» συμμετέχοντα ηλικίας 16 ετών.

«τζαι τα δυο εν συχνά... επειδή το Facebook συνδυάζει πολλά πράματα θεωρώ ότι εν το πιο κύριο μέσο για διαδικτυακό εκφοβισμό. Για παράδειγμα υπάρχει το chat, το wall σου μπορεί κάποιος να βάλει μια φωτογραφία, ένα βίντεο να σου κάμει άλλο προφίλ. Τζαι επειδή η ηλικία μου εν ούλοι κολημένοι πας το Facebook τις pics πολλές φορές προκαλούμε τζαι οι ίδιοι πιστεύω...» συμμετέχουσα ηλικίας 18 ετών.

«...το Facebook. Γενικά όσα καλά έση, έση τζαι άλλο τόσα κακά... αλλά εν μπορώ να το διαγράψω νιώθω ότι κάτι έλειπε που το έκαμα μια φορά » συμμετέχουσα ηλικίας 15 ετών.

Μέσα από την στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου φάνηκε πως οι έφηβοι έχουν την αντίληψη ότι το θύμα είναι γυναικείου φύλου και δεν έχει φίλους τους οποίους μπορεί να επηρεάσει. Η άποψη αυτή φάνηκε λανθασμένη μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων αφού οι συνεντευξιαζόμενοι άνηκαν και στα δύο φύλα κάτι που ενισχύει την άποψη του Tokunaga (2010), ότι δεν υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στο γυναικείο φύλο και στην θυματοποίηση από τον κυβερνοεκφοβισμό. Επίσης συνεντευξιαζόμενοι οι οποίοι άνηκαν σε μεγάλες παρέες είχαν πέσει θύματα κυβερνοεκφοβισμού. Αυτό ενισχύει την άποψη των Hinduja και Patchin (2009), που δήλωσαν ότι τα θύματα του κυβερνοεκφοβισμού δεν είναι πάντα απομονωμένα και μοναχικά. Ο Q.Li (2005), δήλωσε ότι τα θύματα παρουσιάζουν ψηλή σχολική επίδοση. Μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων ενισχύθηκε η άποψη αυτή αφού το μεγαλύτερο ποσοστό των συνεντευξιαζόμενων είχαν ψηλές σχολικές επιδόσεις.

« Έεε είμαι αρκετά κοινωνική έχω καλές σχέσεις με τους παραπάνω στο σχολείο. Είμαι ζωνηή γενικά αρέσκει μου να φκένω να κάμνω παρέα με ούλους. Πολλοί λαλλούν ότι είμαι η πσιση της παρέας... Στο σχολείο πάω τα αρκετά καλά πέρσι ασπούμε είχα πιάσει αριστείο.» συμμετέχουσα ηλικίας 16 ετών.

« Έχω φίλους ντα οι πάρα πολλούς αλλά παραπάνω φίλους έχω online που τους εγνώρισα μέσα που τα διάφορα παιχνίδια που παίζουμε. Ας πουμε στο σχολείο έχω φίλους αλλά εν θα βρεθούμε έξω που το σχολείο γιατί εμένα αρέσκει μου να παίζω πας το computer τζαι τζιαμε έχω άλλους φίλους...» συμμετέχον ηλικίας 17 ετών.

Ο κύριος λόγος διεξαγωγής των συνεντεύξεων ήταν να εξεταστεί περισσότερο το γεγονός ότι ένας σημαντικός αριθμός των ερωτώμενων κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της ποσοτικής έρευνας δήλωσαν ότι ήταν θύματα κυβερνοεκφοβισμού. Η πλειονότητα των συνεντευξιαζόμενων μέσα από την περιγραφή της εμπειρίας τους δήλωσαν ότι δεν πίστευαν ποτέ πως θα είχαν να αντιμετωπίσουν κάτι τέτοιο. Οι περισσότεροι είχαν δεχτεί επίθεση μέσα από το παράθυρο συζητήσεων του Facebook και γενικότερα μέσα από το συγκεκριμένο κοινωνικό δίκτυο με ποικίλους τρόπους ,ενώ μερικοί από αυτούς είχαν δεχτεί επίθεση μέσα από ηλεκτρονικά παιχνίδια που έπαιζαν. Το πρώτο συναίσθημα που ένιωσαν ήταν ο φόβος και το άγχος αφού βρίσκονταν σε κατάσταση πανικού ιδιαίτερα αυτοί που είχαν δεχτεί δημόσια επίθεση από το κοινωνικό δίκτυο Facebook. Το πρώτο άτομο το οποίο εμπιστεύτηκαν και περιέγραψαν τον εκφοβισμό που δέχονταν ήταν ο φίλος/η τους ενώ μόνο 4 από τους 10 ανέφεραν το περιστατικό στους γονείς τους. Μόνο δύο άτομα από τους συμμετέχοντες στην συνέντευξη είχαν κάνει καταγγελία στο αρμόδιο τμήμα της αστυνομίας.

Στις περιπτώσεις που ο εκφοβισμός ήταν δημόσιος το θύμα δειλίαζε να πάει σχολείο και να αντιμετωπίσει άτομα που δεν ήταν φίλοι του και δεν τους είχε μιλήσει για το περιστατικό. Παράλληλα για ένα χρονικό διάστημα είτε είχαν διαγράψει το προφίλ τους είτε δεν έμπαιναν στο συγκεκριμένο κοινωνικό δίκτυο. Αντίστοιχα τα άτομα που δέχονταν από άλλο μέσο επίθεση δεν χρησιμοποιούσαν το συγκεκριμένο μέσο. Με το πέρασμα του χρόνου τα άτομα συνεχίζουν να νιώθουν φόβο στο να χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο χώρο μέσω του οποίου τους ασκήθηκε κυβερνοεκφοβισμός όμως συνεχίζουν να είναι χρήστες του με πιο πολύ προσοχή.

« ... Για δύο μέρες προσπάθησα να το αντιμετωπίσω μόνη μου μετά που είδα ότι εν τα κατάφερα είπα το στις φίλες μου τζαι επήσαμε να το πω στους γονείς μου . Ε είχαμε ένα γνωστό που ήταν αστυνομικός τζαι τζίνος έστειλε μας στο κατάλληλο τμήμα της αστυνομίας...» συμμετέχουσα ηλικίας 18 ετών.

«Ένιωθα άγχος, ντροπή θυμό.. τώρα νιώθω φόβο κάθε φορά που ανοίγω το laptop αλλά επέρασε αν και είναι κάτι που ποτέ εν θα ξεχάσω...» συμμετέχοντας ηλικία 15

Τέλος αρκετοί συνεντευξιαζόμενοι δήλωσαν ότι θα πρέπει να γίνει μια εκστρατεία ενημέρωσης στα σχολεία για να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο οι μαθητές αλλά και για να υπάρξει σωστή και ολοκληρωμένη ενημέρωση.

Μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες έχοντας περάσει και ζήσει το φαινόμενο έχουν μια πιο σωστή άποψη γι' αυτό από τι τα άτομα που δεν το έχουν βιώσει. Επίσης το κοινωνικό δίκτυο Facebook είναι το κυρίαρχο μέσο μέσω του οποίου μπορεί να δεχτεί κάποιος κυβερνοεκφοβισμό. Τα θύματα δεν είναι απαραίτητα άτομα απομονωμένα και δεν ανήκουν αποκλειστικά στο γυναικείο φύλο. Οι περισσότεροι δεν αναφέρουν το περιστατικό στους γονείς τους και σπάνια το καταγγέλλουν στον αρμόδιο οργανισμό. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι 9 από τους συνεντευξιαζόμενους πρότειναν να οργανωθεί μια σωστή εκστρατεία ενημέρωσης για τον κυβερνοεκφοβισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8:ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Απώτερος στόχος διεξαγωγής της υφιστάμενης έρευνας ήταν να διαπιστωθεί η μέχρι τώρα μορφή του κυβερνοεκφοβισμού βάση των ερευνών που έχουν είδη γίνει και στην συνέχεια να υπάρξει σύγκριση της με την εικόνα που έχουν οι ίδιοι έφηβοι. Περαιτέρω, εξετάστηκαν άτομα που ήταν θύματα του κυβερνοεκφοβισμού προκειμένου να γίνει μια πλήρης διερεύνηση της αντίληψης των εφήβων και από την σκοπιά των άμεσα εμπλεκόμενων. Παρακάτω περιγράφονται με λεπτομέρεια τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η παρούσα έρευνα.

Αρχικά βλέπουμε ότι οι συμμετέχοντες της υφιστάμενης έρευνας ενώ χρησιμοποιούν έντονα τις νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο από αρκετά μικρή ηλικία ένα σημαντικό ποσοστό από αυτούς αδυνατούσε να κατανοήσει ή δεν γνώριζε τον επίσημο ορισμό του διαδικτυακού εκφοβισμού. Το μεγαλύτερο ποσοστό που γνώριζε τον κυβερνοεκφοβισμό έχει την εντύπωση ότι βρίσκεται σε έξαρση και είναι πιο έντονος από το σχολικό εκφοβισμό. Αυτό βάση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης δεν υφίσταται. Επομένως η πλειονότητα των εφήβων έχει μια λανθασμένη εικόνα για τις διαστάσεις που έχει πάρει το φαινόμενο του κυβερνοεκφοβισμού. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι τα άτομα τα οποία δεν γνωρίζουν εις βάθος το φαινόμενο συχνά δημιουργούν μια θολή άποψη από αποσπασματικές δηλώσεις που ακούν δεξιά και αριστερά. Παράλληλα όπως δήλωσαν και οι ερωτώμενοι το τελευταίο χρόνο αυξήθηκε η προσοχή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για το συγκεκριμένο θέμα. Επίσης το γεγονός ότι στην Κύπρο δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία από έρευνες γύρω από τον κυβερνοεκφοβισμό και το γεγονός ότι τον τελευταίο καιρό ήταν ένα θέμα που για κάποιο χρονικό διάστημα απασχόλησε τα μέσα έγινε η αιτία διάφοροι δημοσιογράφοι να αναφέρονται στο φαινόμενο διαστρεβλώνοντας την κατάσταση και σκορπώντας πανικό.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι έφηβοι παρουσιάζουν μια στερεοτυπική αντίληψη σχετικά με το ποιος μπορεί να είναι ο θύτης και ποιος το θύμα. Συγκεκριμένα θεωρούν το γυναικείο φύλο ως πιο αδύναμο με αποτέλεσμα να το συσχετίζουν με την θυματοποίηση. Αντίθετα θεωρούν τον άνδρα ότι υπερισχύει παρουσιάζοντας τον ως θύτη. Αυτό είναι απόρροια της θέσης που θεωρεί η κυπριακή κοινωνία ότι έχει η γυναίκα και γενικότερα της ύπαρξης της άποψης ότι οι γυναίκες είναι πιο αδύναμες και κατά συνέπεια δεν μπορούν να είναι οι θύτες. Επίσης η γυναίκα λόγω της πιο αδύναμης σε σχέση με τον άνδρα φυσικής σωματικής της κατάστασης θεωρείται ότι υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να είναι αυτή το θύμα. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν υφίσταται, αφού βάση των ερευνών δεν υπάρχει καμιά διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο φύλα. Παράλληλα στο μυαλό των εφήβων αποτυπώθηκε η εικόνα ότι τα άτομα που είναι θύτες είναι συνήθως απομονωμένα χωρίς να ανήκουν σε κάποια μεγάλη παρέα. Δηλαδή συσχέτισαν τα θύματα του σχολικού εκφοβισμού όπου όντως ο εκφοβισμός γίνεται σε άτομα που είναι πιο μοναχικά με τον κυβερνοεκφοβισμό. Ωστόσο αυτό αποτελεί μια λανθασμένη εικόνα αφού στο διαδίκτυο όλοι είναι ίσοι και έχουν την ίδια δυνατότητα επομένως επίθεση μπορεί να δεχτεί ο οποιοσδήποτε. Ο δράστης που στο μυαλό των εφήβων μοιάζει ο δυνατός μπορεί να μετατραπεί σε θύμα. Αυτή η άποψη τεκμηριώθηκε και ενισχύθηκε τόσο μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση όσο και μέσα από τις συνεντεύξεις με τα θύματα.

Μέσα από την διεξαγωγή της υφιστάμενης έρευνας διαπιστώθηκε ότι ο παράγοντας γνώση και εμπειρία είχε να κάνει με την σωστή άποψη γύρω από το φαινόμενο. Συγκεκριμένα τα άτομα που είχαν την εμπειρία με τον κυβερνοεκφοβισμό και υποβλήθηκαν σε εις βάθος συνεντεύξεις παρουσίαζαν μια πιο ρεαλιστική αντίληψη από τι τα άτομα που γνώριζαν απλά το γεγονός. Επιπρόσθετα μέσα από την στατιστική ανάλυση των ερωτηματολογίων αλλά και την ανάλυση των συνεντεύξεων φάνηκε πως τα κοινωνικά δίκτυα και συγκεκριμένα το Facebook και η υπηρεσία του messenger του είναι τα πρώτα μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται για κυβερνοεκφοβισμό. Ενισχύεται έτσι η άποψη του internetsafety (2012), που δήλωσε ότι ο Facebook είναι φορέας εκφοβισμού.

Επιπρόσθετα η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι οι νέοι θεωρούν ότι οι γονείς τους δεν είναι σε θέση να τους βοηθήσουν και να κατανοήσουν ένα τέτοιο φαινόμενο. Αντίθετα θεωρούν ότι ο εκπαιδευτικός τους έχει κάποια γνώση για το φαινόμενο αλλά πιστεύουν ότι είναι πολύ δύσκολο να τον προσεγγίσουν και να του μιλήσουν για κάτι τέτοιο. Όπως αποκαλύφθηκε μέσα από τις συνεντεύξεις βάθους το πρώτο άτομο που εμπιστεύονται τα θύματα είναι οι φίλοι τους.

Όσο αφορά τις υπόλοιπες υποθέσεις που τέθηκαν προς μελέτη οι έφηβοι έχουν μια σωστή εικόνα για τις επιπτώσεις του φαινομένου αλλά όπως δήλωσαν τα θύματα αρχικά όλοι θεωρούν ότι είναι κάτι το οποίο αποκλείεται να συμβεί σ' αυτούς. Τα θύματα βρίσκονται αρχικά σε κατάσταση πανικού και πολλοί από αυτούς θεωρούν την αποφυγή του μέσου μέσω του οποίου τους ασκείται κυβερνοεκφοβισμός ως λύση. Το γεγονός αυτό είναι μια λανθασμένη αντίδραση αφού δεν σημαίνει πως το πρόβλημα ξεπερνιέται.

Συμπερασματικά βάση των πιο πάνω οι υποθέσεις της έρευνας μου επιβεβαιώθηκαν σε μικρότερο βαθμό αφού φάνηκε ότι οι έφηβοι σε κάποιες περιπτώσεις παρουσίασαν μια εντελώς διαφορετική αντίληψη από τα πραγματικά γεγονότα. Παράλληλα φαίνεται από τα όσα λέχθηκαν πιο πάνω αλλά και από τις δηλώσεις των ίδιων των εφήβων μέσα από την διεξαγωγή των συνεντεύξεων ότι τίθεται επιτακτική η ανάγκη για σωστή ενημέρωση των εφήβων. Τα αποτελέσματα της έρευνας έχουν δείξει ότι οι έφηβοι δεν έχουν ξεκάθαρα στο μυαλό τους τι είναι κυβερνοεκφοβισμός και δεν γνωρίζουν πως μπορούν να αντιμετωπίσουν μια τέτοια κατάσταση. Μόνο τα άτομα που είχαν πέσει θύματα κυβερνοεκφοβισμού παρουσίασαν σωστή αντίληψη για το φαινόμενο. Η σωστή ενημέρωση θα αποτελέσει την καλύτερη πρόληψη. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το θύμα θα αποταθεί αρχικά για βοήθεια στον συνομήλικό του καταλαβαίνουμε την σημαντικότητα ύπαρξης μιας σωστής εικόνας στο μυαλό του έφηβου για το τι πραγματικά είναι ο κυβερνοεκφοβισμός. Παράλληλα οφείλουμε ως κοινωνία να παρέχουμε ενημέρωση και στους γονείς και να οδηγήσουμε τον έφηβο προς τον γονιό για αναζήτηση βοήθειας. Αυτό που θα έπρεπε να γίνει είναι μια έρευνα για να καταγραφεί ξεκάθαρα η κατάσταση στην Κύπρο και στην συνέχεια να δημιουργηθούν εκστρατείες ενημέρωσης στα σχολεία τόσο για τους έφηβους όσο και για τους γονείς,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Η έρευνα αυτή χαρακτηρίζεται από κάποιους περιορισμούς, που δεν επιτρέπουν τη γενικευσιμότητα των αποτελεσμάτων στον ευρύτερο εφηβικό πληθυσμό. Ας δούμε με λεπτομέρεια.

Ένας από τους περιορισμούς κατά την διεκπεραίωση της έρευνας αυτής, αποτελεί ο τρόπος με τον οποίο έγινε η επιλογή του δείγματος. Η επιλογή της δειγματοληψίας έγινε με ευκολία πρόσβασης του ερευνητή για την εξασφάλιση των ατόμων που όντως ήταν θύματα του φαινομένου και ήταν εις γνώση του ερευνητή έπειτα ακολουθήθηκε το φαινόμενο της χιονοστοιβάδας. Έτσι, απαιτείται η διεκπεραίωση μιας άλλης έρευνας που θα επιβεβαιώνει ή θα απορρίπτει τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας που ισχύουν μόνο για το συγκεκριμένο δείγμα.

Επιπρόσθετα ένας δεύτερος περιορισμός στην γενικευσιμότητα των αποτελεσμάτων και κατ' επέκταση στην μειωμένη εξωτερική εγκυρότητα της έρευνας, αποτελεί ο μικρός αριθμός του δείγματος. Λόγω του περιορισμένου χρόνου εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας δεν υπήρχε η δυνατότητα επιλογής αντιπροσωπευτικού δείγματος. Τα 100 άτομα που επιλέχθηκαν για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και τα 10 άτομα που επιλέχθηκαν για τις συνεντεύξεις δεν αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού.

Κατά την διεξαγωγή των συνεντεύξεων, την ηχογράφηση και την απομαγνητοφώνηση τους δεν έγινε μια δεύτερη ανάλυση από ένα δεύτερο αξιολογητή προκειμένου να εξεταστεί ο βαθμός συμφωνίας μεταξύ των δύο ερευνητών. Δεν διερευνήθηκε δηλαδή κατά πόσο τα αποτελέσματα είναι αντικειμενικά και αξιόπιστα.

Ο κυβερνοεκφοβισμός αποτελεί ένα σχετικά καινούργιο φαινόμενο και καθημερινά αν και σταδιακά παρουσιάζεται αύξηση των θυμάτων του. Ωστόσο τα δεδομένα αυτά μπορεί να αλλάξουν στο μέλλον. Επομένως απαιτείται στο άμεσο μέλλον να διεξαχθούν έρευνες που θα εξετάζουν εις βάθος και θα σκιαγραφήσουν το φαινόμενο όσο αφορά την κυπριακή κοινωνία και παράλληλα έρευνες που θα δημιουργήσουν μια ξεκάθαρη εικόνα για το πόσο ενήμεροι είναι οι έφηβοι αλλά και οι γονείς γύρω από το συγκεκριμένο θέμα.

Μέσα από την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας προέκυψε το συμπέρασμα ότι οι έφηβοι δέχονται τις περισσότερες εκφοβιστικές επιθέσεις από τα κοινωνικά δίκτυα και συγκεκριμένα από το κοινωνικό δίκτυο Facebook. Έτσι, θεωρείται απαραίτητη η διεξαγωγή ερευνών που θα εστιάζουν τον κυβερνοεκφοβισμό μέσω κοινωνικών δικτύων και σε ποιο βαθμό τα άτομα που είναι περισσότερο ενεργοί χρήστες του Facebook είναι πιθανόν στο μέλλον να υποστούν κυβερνοεκφοβισμό.

Τέλος, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας χώρος για ενημέρωση τόσο των νέων όσων και των γονιών με συμβουλές και προτροπές για το πώς μπορεί ο έφηβος να αποφύγει τον κυβερνοεκφοβισμό αλλά και πως μπορεί να τον αντιμετωπίσει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Αγγλική Βιβλιογραφία**

- Bastiaensens, S., Vandebosch, H., Poels, K., Van Cleemput, K., DeSmet, A., & De Bourdeaudhuij, I. (2014). Cyberσχολικό εκφοβισμό on social network sites. An experimental study into bystanders' behavioural intentions to help the victim or reinforce the bully. *Computers in Human Behavior*, *31*, 259-271.
- Beran, T., & Li, Q. (2008). The relationship between cyberσχολικό εκφοβισμό and school σχολικό εκφοβισμό . *The Journal of Student Wellbeing*, *1*(2), 16-33.
- Campbell, M. A. (2005). Cyber Σχολικό εκφοβισμό : An Old Problem in a New Guise?.*Australian journal of Guidance and Counselling*, *15*(01), 68-76.
- Campbell, M., Spears, B., Slee, P., Butler, D., & Kift, S. (2012). Victims' perceptions of traditional and cyberσχολικό εκφοβισμό , and the psychosocial correlates of their victimisation. *Emotional and Behavioural Difficulties*, *17*(3-4), 389-401.
- DeHue, F., Bolman, C., & Völlink, T. (2008). Cyberσχολικό εκφοβισμό : Youngsters' experiences and parental perception. *CyberPsychology & Behavior*, *11*(2), 217-223.
- DiGiulio, R. C. (2001). *Educate, Medicate, Or Litigate?: What Teachers, Parents, and Administrators Must Do about Student Behavior*. Corwin Press.
- Hoover, J. H., & Olsen, G. W. (2001). *Teasing and Harassment: The Frames and Scripts Approach for Teachers and Parents*. National Educational Service, 304 West Kirkwood Avenue Suite 2, Bloomington, IN 47404-5132.
- Li, Q. (2005). New bottle but old wine: A research of cyberσχολικό εκφοβισμό in schools.*Computers in human behavior*, *23*(4), 1777-1791.
- Limber, S. P., & Small, M.A.(2003).*State laws and policies to address σχολικό εκφοβισμό in schools*. *School Psychology Review*, *32*,445-455
- Olson,P. *Here's where teens are going instead of Facebook*. Ανακτήθηκε Μάρτιο,15,2014 από <http://www.forbes.com/sites/parmyolson/2013/11/12/heres-where-teens-are-going-instead-of-facebook/>
- Patchin,J.W.,& Hinduja,s.(2008).*Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberσχολικό εκφοβισμό* . *Youth Violence and Juvenile Justice*,*4*, 148-169.
- Patchin,J.W.,& Hinduja,s.(2009),*Σχολικό εκφοβισμό beyond the Shoolyard:Preventing and Responding to Cyberσχολικό εκφοβισμό* . Corwin Press.

- Pellegrini, A. D., & Bartini, M. (2000). A longitudinal study of σχολικό εκφοβισμό , victimization, and peer affiliation during the transition from primary school to middle school. *American educational research journal*, 37(3), 699-725.
- Rice Hughes,D. *Cyberσχολικό εκφοβισμό Statistics*. Ανακτήθηκε Μάρτιο,14, 2014 από http://www.internetsafety101.org/cyberσχολικό_εκφοβισμό_statistics.htm
- Sabella,R.A., Patchin,J.W., & Hinduja,S.(2013).Cyberσχολικό εκφοβισμό myths and realities. *Computers in Human Behavior*, 29, 2703-2711.
- Sharp, S., & Smith, P. K. (2002). *School σχολικό εκφοβισμό : Insights and perspectives*. Routledge.
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., & Tippett, N. (2006). An investigation into cyberσχολικό εκφοβισμό , its forms, awareness and impact, and the relationship between age and gender in cyberσχολικό εκφοβισμό . *Research Brief No. RBX03-06*. London: DfES.
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberσχολικό εκφοβισμό : Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376-385.
- Snider, M., & Borel, K. (2004). Stalked by a cyberbully. *Maclean's*.
- Sourander, A., Klomek, A. B., Ikonen, M., Lindroos, J., Luntamo, T., Koskelainen, M., ... & Helenius, H. (2010). Psychosocial risk factors associated with cyberσχολικό εκφοβισμό among adolescents: A population-based study.*Archives of general psychiatry*, 67(7), 720-728.
- Topcu, C.,Baker, O., & Yildirim, A. (2010). Turkish High School Student's Perception of Cyberσχολικό εκφοβισμό : A Qualitative study. *European Educational Research Association*.
- Trolley, B. C., & Hanel, C. (Eds.). (2010). *Cyber kids, cyber σχολικό εκφοβισμό , cyber balance*. Corwin Press.
- Tyler Clementi 1992-2010. *PureSight Technologies Ltd*. Ανακτήθηκε Μάρτιο,14, 2014 από <http://www.puresight.com/Real-Life-Stories/tyler-clementi-1992-2010-puresight.html>
- Vandebosch, H., & Van Cleemput, K. (2008). Defining cyberσχολικό εκφοβισμό : A qualitative research into the perceptions of youngsters. *CyberPsychology & Behavior*, 11(4), 499-503.
- WebMD, Depression Guide, "Recognizing the Warning Signs of Suicide" Ανακτήθηκε Μάρτιο,18, 2014 από <http://www.webmd.com/depression/depression-suicide-signs>

Whitney, I., & Smith, P. K. (1993). A survey of the nature and extent of σχολικό εκφοβισμό in junior/middle and secondary schools. *Educational research*, 35(1), 3-25.

Wood, K. Cyberσχολικό εκφοβισμό . Ανακτήθηκε Μάρτιο, 14, 2014 από <http://cyberσχολικό εκφοβισμό .ua.edu/>

Yale University, Office of Public Affairs, "Σχολικό εκφοβισμό -Suicide Link Explored in New Study by Researchers at Yale" [online]

Ελληνική Βιβλιογραφία :

Davey Winder (2010). Ο δικτυωμένος εαυτός. Ποιος πραγματικά είσαι online;

Έρευνα του υπουργείου Παιδείας. *Θύματα ενδοσχολικής βίας το 10% των μαθητών.*

Ανακτήθηκε Μάρτιος 13, 2014, από <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231291547>

Κούρτη, Ε. 2003, « *Η Επικοινωνία στο Διαδίκτυο* », Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ**1.Εξουσιοδότηση γονέα**

Γεια σας ονομάζομαι Γεωργία Κουσιάππα και φοιτώ στο 4^ο έτος του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας θα ασχοληθώ με το θέμα του διαδικτυακού εκφοβισμού ένα θέμα που τα τελευταία χρόνια φαίνεται να αυξάνεται. Ζήτω την άδεια σας όσο αφορά το παιδί σας για να λάβει μέρος σε συνεντεύξεις τις οποίες θα κάνω με σκοπό να διερευνήσω το πιο πάνω θέμα. Οι συνεντεύξεις θα γίνονται στο περιβάλλον του μαθητή και θα έχουν διάρκεια από 40 λεπτά μέχρι μια ώρα .

Εγώ ο/ηκηδεμόνας του/της
 κάτοικοςδ/νση

Ε ξ ο υ σ ι ο δ ο τ ώ

Τον/Τηνμαθητή/μαθήτρια του σχολείου
να λάβει μέρος στην σειρά συνεντεύξεων που θα πραγματοποιηθεί
 με θέμα διαδίκτυο ως το νέο μέσο ενίσχυσης του εκφοβισμού.

...../...../2014

Ο/Η εξουσιοδοτ.....

2.Ερωτηματολόγιο

Φίλε/η

Στόχος της υφιστάμενης έρευνας είναι να εξετάσει την αντίληψη των εφήβων σχετικά με το φαινόμενο του κυβερσυχολικό εκφοβισμό .

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και όλες οι απαντήσεις που θα δοθούν, θα χρησιμοποιηθούν μόνο για το σκοπό διεξαγωγής της έρευνας.

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συμμετοχή σου

Μέρος Α:

Απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις σημειώνοντας X στο κουτάκι που αντιστοιχεί στην επιλογή σου.

1. Πόσο καιρό έχεις κινητό τηλέφωνο;
 Λιγότερο από 1 χρόνο
 1 -2 χρόνια
 3-4 χρόνια
 5-6 χρόνια
 7-8 χρόνια
 Περισσότερα από 8 χρόνια
2. Πόσο καιρό χρησιμοποιείς το internet;
 Λιγότερο από 1 χρόνο
 1 -2 χρόνια
 3-4 χρόνια
 5-6 χρόνια
 7-8 χρόνια
 Περισσότερα από 8 χρόνια
3. Διαθέτεις κάποιο λογαριασμό σε κοινωνικό δίκτυο;
 Ναι Όχι
4. Έχεις το δικό σου προσωπικό λογαριασμό σε κάποιο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email) ;
 Ναι Όχι
5. Καθημερινά πόσες ώρες ασχολείσαι με το διαδίκτυο με οποιοδήποτε τρόπο;
 Λιγότερο από 1 ώρα
 1-2 ώρες
 3-4 ώρες
 5-6 ώρες
 Περισσότερο από 6 ώρες

Μέρος Β:

6. Γνωρίζεις τι είναι το cyberσχολικό εκφοβισμό /κυβερνοεκφοβισμός;

Ναι Όχι

Αν έχεις απαντήσει ΝΑΙ στην πιο πάνω ερώτηση παρακαλώ ακολούθησε την πιο κάτω κλίμακα και αξιολόγησε τις ερωτήσεις αν έχεις απαντήσει ΟΧΙ πήγαινε στο ΜΕΡΟΣ Δ:

1= Συμφωνώ απόλυτα; 2=Συμφωνώ; 3=Δεν είμαι σίγουρος/η; 4=Διαφωνώ;
5=Διαφωνώ απόλυτα

7. Η παρενόχληση μέσω του διαδικτύου είναι πιο συχνή από την παρενόχληση στο σχολικό περιβάλλον.

1 2 3 4 5

8. Το cyberσχολικό εκφοβισμό είναι σε έξαρση.

1 2 3 4 5

9. Οι αναφορές για περιστατικά cyberσχολικό εκφοβισμό είναι πιο συχνές τον τελευταίο 1 χρόνο.

1 2 3 4 5

10. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, περιοδικά) προβάλλουν πιο συχνά το cyberσχολικό εκφοβισμό τον τελευταίο 1 χρόνο.

1 2 3 4 5

11. Το cyberσχολικό εκφοβισμό δεν δέχεται της προσοχής που χρειάζεται από τα Μέσα μαζικής ενημέρωσης.

1 2 3 4 5

12. Οι γονείς δεν γνωρίζουν για το φαινόμενο του cyberσχολικό εκφοβισμό .

1 2 3 4 5

13. Οι δάσκαλοι δεν γνωρίζουν για το φαινόμενο του cyberσχολικό εκφοβισμό .

1 2 3 4 5

14. Το cyberσχολικό εκφοβισμό εμφανίζεται υπό την μορφή της απειλής .

1 2 3 4 5

15. Το cyberσχολικό εκφοβισμό εμφανίζεται υπό την μορφή προσβολής.

1 2 3 4 5

Μέρος Γ:

Απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις σημειώνοντας X στο κουτάκι που αντιστοιχεί στην επιλογή σου. Μπορείς να σημειώσεις περισσότερες από μια επιλογές.

16. Το cyberσχολικό εκφοβισμό τις περισσότερες φορές ασκείται μέσο:

- Ιστοσελίδας/κοινωνικού δικτύου
- Ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- Παράθυρα συζητήσεων
- Κλήση ή μήνυμα σε κινητό τηλέφωνο
- Άμεσα μηνύματα (instant messenger, Google talk, ichtat)
- Ηλεκτρονικά παιχνίδια online
- Διαδικτυακές κάμερες

17. Ο δράστης τυπικά είναι:

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Σε μεγαλύτερη τάξη
- Σε μικρότερη τάξη
- Συνομήλικος με το θύμα
- Έχει χαμηλή σχολική επίδοση
- Έχει υψηλή σχολική επίδοση
- Απομονωμένος
- Έχει φίλους
- Αρχηγός της παρέας
- Θυμωμένος
- Επηρεάζει τους άλλους
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Διαταραχές στην προσωπικότητα του
- Υποστεί ο ίδιος εκφοβισμό
- Τον έχει προκαλέσει το θύμα
- Νιώθει δύναμη κάνοντας εκφοβισμό
- Θέλει προσοχή

18. Το θύμα τυπικά είναι:

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Σε μεγαλύτερη τάξη
- Σε μικρότερη τάξη
- Συνομήλικος με το θύμα

- Έχει χαμηλή σχολική επίδοση
- Έχει υψηλή σχολική επίδοση
- Απομονωμένος
- Έχει φίλους
- Αρχηγός της παρέας
- Θυμωμένος
- Επηρεάζει τους άλλους
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Διαταραχές στην προσωπικότητα του

19. Τις περισσότερες φορές οι επιπτώσεις του εκφοβισμού για το θύμα είναι:

- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Άγχος
- Κατάθλιψη
- Θλίψη
- Φόβος
- Αυτοκτονικοί ενδοιασμοί
- Αυτοκτονία
- Απομάκρυνση από τους φίλους
- Αποφυγή χρήσης τηλεφώνου ή διαδικτύου
- Απουσία από το σχολείο
- Πτώση σχολικής επίδοσης

Μέρος Δ:

Απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις υπογραμμίζοντας αυτό που αντιστοιχεί στην επιλογή σου.

20. Σε ολόκληρη μου την ζωή έχω υποστεί cyberσχολικό εκφοβισμό :

Ποτέ / Σπάνια / Μερικές φορές / Αρκετά συχνά / Συχνά / Πολύ συχνά

21. Σε ολόκληρη μου την ζωή έχω ασκήσει cyberσχολικό εκφοβισμό :

Ποτέ / Σπάνια / Μερικές φορές / Αρκετά συχνά / Συχνά / Πολύ συχνά

Μέρος Ε:

Δημογραφικά χαρακτηριστικά

22. Φύλο: Άντρας Γυναίκα

3.Ερωτήσεις ημιδομημένων συνεντεύξεων

--Εισαγωγικές Ερωτήσεις:--

- 1) Πες μου λίγα λόγια για την εμπειρία σου όσο αφορά την χρήση του Διαδικτύου /από ποία ηλικία ξεκίνησες να το χρησιμοποιείς ;
- 2) Πόσες ώρες την μέρα ασχολείσαι με το Διαδίκτυο; / Ποιες είναι οι ασχολίες σου συνήθως στο Διαδίκτυο;
- 3) Διαθέτεις κάποιο λογαριασμό σε κοινωνικό δίκτυο; /Έχεις λογαριασμό δικό σου σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο;
- 4) Έχεις δικό σου κινητό τηλέφωνο; Εδώ και πόσο διάστημα;

--Προκαθορισμένες Ερωτήσεις:--

- 5) Γνωρίζεις ποιοι κίνδυνοι υπάρχουν στο Διαδίκτυο;/ περίγραψε μου λίγο πως αντιλαμβάνεσαι τον Διαδικτυακό εκφοβισμό. Γνωρίζεις την επίσημη ονομασία του φαινομένου αυτού;
- 6) Ποια η άποψη σου για το φαινόμενο αυτό; Θεωρείς ότι βρίσκεται σε έξαρση;Οτι είναι ποιο συχνό από τον σχολικό εκφοβισμό;
- 7) Οι γονείς και οι δάσκαλοι κατά την άποψη σου είναι αρκετά ενημερωμένοι για τον κυβερνοεκφοβισμό;
- 8) Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης δίνουν την απαραίτητη προσοχή στο φαινόμενο; Θεωρείς ότι προβάλλεται πιο συχνά ο διαδικτυακός εκφοβισμός τον τελευταίο χρόνο.

-- Ερωτήσεις που εξετάζουν την άποψη για την μορφή κυβερνοεκφοβισμού:--

- 9) Ως πιο συχνή μορφή κυβερνοεκφοβισμού θεωρείς την απειλή ή την προσβολή;
- 10) Από ποιο μέσο θεωρείς ότι είναι πιο πιθανό να προβεί κάποιος σε κυβερνοεκφοβισμό; Μέσω των κοινωνικών δικτύων θεωρείς ότι είναι κάποιος περισσότερο επιρρεπής; Γιατί;

--Ερωτήσεις που αφορούν την προσωπικότητα του ατόμου:--

- 11) Πες μου λίγα λόγια για τον εαυτό σου; Πως θα τον χαρακτήριζες; Τι άτομο είσαι;
- 12) Ανήκεις σε κάποια παρέα; Από πόσα άτομα αποτελείται; Θα χαρακτήριζες τον εαυτός σου αρχηγό της παρέας;

--Ερωτήσεις που εξετάζουν την εμπειρία του ατόμου όσο αφορά τον κυβερνοεκφοβισμό:--

- 13) Πες μου λίγα λόγια για την δική σου εμπειρία με τον κυβερνοεκφοβισμό. Από ποιο μέσο σου ασκήθηκε κυβερνοεκφοβισμός;
- 14) Πώς το αντιμετώπισες; Ποια ήταν η πρώτη σου ενέργεια;
- 15) Πως ένιωθες όταν συνέβαινε αυτό; Πώς νιώθεις τώρα;
- 16) Τι επιπτώσεις είχε σε εσένα;
- 17) Μίλησες σε κάποιον για το περιστατικό; Πως σε αντιμετώπιζαν στο σχολείο; Οι φίλοι σου πως σε αντιμετώπισαν;
- 18) Γνωρίζεις –υποψιάζεσαι το άτομο που σε εκφόβιζε;
- 19) Πιστεύεις ότι μπορεί να σου ξανασυμβεί;

--Κλείσιμο:--

- 20) Έχεις να προσθέσεις κάποιο άλλο σχόλιο ή πρόταση ή περιστατικό σχετικά με το φαινόμενο αυτό;

4.Εννοιολογικός Χάρτης από τις αναλύσεις των συνεντεύξεων

